

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/index.php?id=1901-1932

BIBLIOTECA NOASTRĂ

No. 1

Un suflet stăpânit

DE

MIHAIL ALEXANDRESCU

CÂMPINA
EDITURA LIBRĂRIEI I. CRĂCIUN
1909

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CATEVA CUVINTE

Este ştiută de toţi greutatea cu care se [illegible] o Bibliotecă în ziua de azi, când [illegible] şi hârtia sunt atâta de scumpe şi credem că publicul cititor ne va da tot sprijinul său spre a putea duce înainte încercarea d-lui Crăciun, de a scoate în editura librăriei d-sale o Bibioteca în felul celor l-alte de pân'acum. D-sa încredinţându-mi conducerea acestei «Biblioteci» voi căuta a publica în numerile ce vor apărea periodic numai opere de ale scriitorilor noştri mai tineri cari s'au desvoltat în timpul din urmă. Fiecare număr va cuprinde portretul autorului, iar apoi ca introducere vom arăta calităţile operei şi ale scriitorului, pentru ca cititorii să pătrundă mai bine în ceia ce citesc.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Începem, dar, seria numerilor din «Biblioteca noastră» *cu broşura* «Un suflet sfărâmat...» *datorită d-lui M. Alexandrescu unul dintre cei mai tineri scriitori cari încep a eşi la lumină. D-sa a scris foarte puţin prin reviste, nepublicând de cât în* Semănătorul, *d-lui Aurel Popovici şi în* Viaţa Literară *a d-lui Ilarie Chendi. De curând a publicat în* Universul *frumoasa nuvelă* Cântecul din urmă, *nuvelă care ne-a făcut ca să-i cerem câte-va din nuvelele d-sale spre a le da în această Bibliotecă. Tot în coloanele* Universului, *mai scriu: marele nostru Vlăhuţă, d. Ion Gorun, d. Radu D. Rosetti şi alţi literaţi de seamă, pe lângă cari tânărul scriitor M. Alexandrescu a putut aşi face loc.*

Se găsesc în nuvelele d-sale, rânduri cari fac să ţi se înfioare sufletul şi toate scenele sunt redate cu atâta măestrie că citindu-le simţi par'că aceleaşi sentimente pe cari le-a simţit dânsul, scriindu-le.

Limba curată şi uşoară ce o stăpâneşte, credem că nuvelele şi schiţele să-i fie citite cu plăcere, întru cât d-sa este un adânc cunoscător al sufletelor ce ni le descrie în toate amănuntele lor. In nuvela Un suflet sfărâmat... *ne descrie cu atâta farmec suferinţele unei călugăriţe şi viaţa ei, înainte de a se călugări, iar la urmă sfârşeşte*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

atâta de simplu că par că dânsul însuşi a fost impresionat de cele scrise.

Urmează apoi nuvelele Cântecul din urmă, Darul Crăciunului *şi altele, cari prin frumuseţea lor şi prin calităţile limbei şi stilului estetic ce î-l posedă,—d-sa îşi are de sigur locul printre scriitorii noştri cei mai tineri şi de merit.*

G. Apostoleanu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Viorichii

spre semn de nețărmurită dragos
și toate cele bune.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Un suflet afărâmat...

Mă plictisise mult asurzeala şi zgomotele oraşului. Voiam un colţ de ţară liniştit şi o căsuţă în care să străbată soarele. Vream a mai prinde puţin sânge căci prea eram de tot galben, mai galben ca o lămâe. Şi m'am dus pentru asta la mătuşa Glafira, stareţa monăstirei P.... Aveam o odăiţă mică ca aceia pe care mi-o făuream în gând şi nici liniştea nu-mi lipsea. Ziua toată mi-o treceam plimbându-mă prin prejurul monăstirei, iar când se întâmpla să fie vreme urâtă stam în casă şi citeam, Duminica mă duceam regulat la slujba călugăriţelor Imi plăcea atâta de mult ca să le ascult cântând. Intr'una din Duminici, nu ştiu cum una din ele m'a privit par'că mai lung şi se dedea cât

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mai mult lângă mine. Şi pe când părintele Timoftei, un preot tânăr de abia hirotonisit citea slujba, dânsa se desprindea din corul de călugăriţe şi venea mereu lângă mine. Intr'una din zile am întâlnit-o la puţ. Venise să ia apă pentru ca să mături prin biserică. Am privit o atunci şi mai bine. Avea nişte ochi albaştrii ca cerul şi era atâta de frumoasă. Când m'a văzut a început să-mi zâmbească. Eu o priveam mereu. După ce şi-a umplut căldarea cu apă trecu pe lângă mine şi-mi zise :

— Te aştept diseară sub crucea din dos! şi apoi se depărtă.

Ţiu minte că de abia am aşteptat atunci ca să se facă seara. Mă gândeam mereu şi nu mă puteam dumiri de ce mi spusese să viu sub cruce. Nu mă gândeam la cine ştie ce căci îmi ziceam că călugăriţele sunt femei sfinte.

Iată că veni şi seara. Incet, m'am furişat din casă fără ca mătuşa Glafira să simtă şi 'ntr'un minut am fost lângă crucea din dosul bisericei. Călugăriţa venise mai înaintea mea iar când mă văzu îmi zise :

—«Credeam că n'o să mai vii. Şi-mi părea atâta de rău daca se 'ntâmpla asta!»

Eu nu ştiam de loc ce să-i răspund. Eram atâta de timid, mai timid de cât un copil. Dânsa văzându-mă că tac nu mi-a mai zis

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nimic, ci luându-mă de mână porni cu mine prin întunericul nopții. O vedeam cum se ferea ca să n'o vadă cineva. Eu tăceam mereu. Eram aproape zăpăcit cu totul. Când m'am desmeticit eram în chilia ei.

— Stai — îmi zise dânsa — dar vezi să să vorbești încet ca nu cum-va să ne audă cineva !...

Și apoi așezându-se lângă mine începu să-mi vorbească :

«Uite de ce te-am adus aci... Te știu că ești nepotul stariței și vreau să-ți fac o rugăminte !

Eu o ascultam buimăcit pe când dânsa îmi vorbea înainte :

«...Vroi să-ți fac o rugăminte, dar te rog mai dinainte ca să mi-o asculți... Când am venit aci de m'am călugărit aveam niște parale strânse pe cari le-am dat maicii Glafira să mi le păstreze căci mă gândeam că poate când-va au să-mi trebuiască... Și cum m'am gândit chiar așa s'a și întâmplat... Eu vroi să mă leapăd de rasa călugărească și vroi să mă îmbrac în haine femeești. Mi s'a urât cu călugăria, cu toate că nu e nici anul de când sunt aci... Mi s'a urât... Vroi ca să mă duc în lume și să mă fac femee de stradă. Eu sunt tânără și-mi place să iubesc... Eu nu voi fi de acelea ce se vând... Voi spune ori cărui bărbat ce-l voi întâlni în drum, haide cu mine !

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Eu rămăsesem uimit. Vorbele ei mă făcură să cred că trebue să fie nebună şi mă uitai atunci lung la dânsa.

«...Ce te uiţi aşa—îmi zise ea—văzându-mi privirea curioasă.—Vei fi crezând poate cine ştie ce e de mine. Dar ascultă-mă ce vroi să te rog. Dute în casă la maica Glafira şi fură-i banii mei. Ii ţine ascunşi în căptuşeala unei icoane de lângă capul patului... Ea n'are să ştie că i-ai luat d-ta şi o să bănuiască pe călugăriţa ce-i deretică prin casă».

Când am auzit vorbele astea m'am uitat iarăşi mirat în ochii ei, iar dânsa spunea înainte fără să se oprească.

«...Dacă-mi vei face asta îţi voi fi recunoscătoare... Cred că ai să-mi asculţi rugămintea... Şi ca să-ţi întăresc şi mai mult rugăciunea mea, iată să-ţi dau nişte însemnări ale mele, cari citindu le de sigur că vei avea milă de mine!...

Şi zicându-mi acestea se duse de scoase de sub salteaua patului nişte foi de caet motolite cari mi le puse în mână, arătându-mi o foae din ele :

«...Uite foaia asta am scris-o astăzi... Ceste l'alte sunt scrise mai în urmă... l'ale te rog şi citeşte-le noaptea asta pe toate. Citindu-le vei cunoaşte mai bine soarta mea şi poate chiar ai să mă plângi... Inc'odată te rog ascultă-mi rugămintea... Mâine seară te aştept

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tot sub cruce . Şi acum te rog să nu te superi de ce ţi-oi spune... Iacă maica Glafira are obicei de vine de se uită prin toate chiliile şi tare mi e frică ca să nu te vadă aici !...»

Cum am auzit de mătuşa Glafira numai de cât am şi plecat. Mi era frică că o să vie şi prin odăiţa mea şi n'are să mă găsească. Incet şi fără ca să fiu văzut m'am strecurat pe lângă ferestrele chiliilor în cari luceau doar luminile candelilor şi în câte-va clipe fusei în odăiţă. Rugămintea ce mi-o făcuse călugăriţa mi se părea atâta de dreaptă, căci erau banii ei Dar după puţină vreme mă răsgândii. Dacă n'ar fi banii ei şi dânsa mă minte. Dacă ar fi ai ei mătuşa Glafira îi ar fi dat numai de cât căci e femee dreaptă şi cu frica lui Dumnezeu... şi apoi după ce m'am desbrăcat m'am trântit în pat şi desfăcând foile ce mi le dăduse începui să citesc :

«5 *Aprilie*.—Ce fericită mă simt când mă văd îmbrăcată în rasa neagră... Sufletul mi-l simt par'că mai uşurat şi-n minte nu-mi mai colindă amintirea faptelor de odinioară... Mă simt atâta de bine în singurătatea chiliei, dar cu toată hotărârea mea de a mă face femee sfântă văd că nu pot... Ochii frumoşi şi barba mătăsoasă a părintelui Timoftei m'au pus pe gânduri... Dorul de iubire îmi sfredeleşte mereu sufletul !»

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

«7 *Aprilie.* — Incep a-mi scri spovedania vieţii mele de pân'acum... Scriind-o simt că sufletul mi se uşurează din ce în ce... Toate petele ce le am pe dânsul le simt par'că şterse, şi el, rămas sufletul de altă dată... Am suferit pân'acum atâtea dureri că mă mir cum de-am putut să mai trăesc... Când Dumnezeu a făcut pe oameni n'a făcut ca toate să fie cu dreptate... Pe unii i-a făcut bogaţi şi cu palate pe alţii săraci şi cu bordeie, pe unii i-a făcut să râdă, pe alţii i-a făcut să plângă veşnic... Dar Doamne eu nu vreau să fiu bogată, eu nu-ţi cer să am palate cu zeci de turle... Eu vroi să am căsuţa mea în care să trăesc fericită, vroi să am grădiniţa mea... Dar... mă înfior... Prin minte mi s'arată chipul tatei... Doamne... Doamne... Faptele mele l'au băgat în mormânt... Tată, dragă tată, iartă-mă... In rugăciunile mele voi pomeni mereu numele tău şi veşnic mă voi ruga pentru odihna sufletului tău, ce eu ţi l'am înveninat... Par'că-l văd sărmanul tată ca 'n zilele de bine... Era bătrân... Nu putea să facă mai nimic căci mâinile îi tremurau grozav ca unui paralitic... Toată ziua nu făcea altceva de cât stătea sub umbra unui gutui din grădină plimbându-şi gândul la vremile ce le trăise odată... Se văita de sărăcie şi deabia mă întreţinea şi pe mine trebuind să cheltuiască atâta cu şcoala mea... Eram e-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

levă într'o şcoală normală şi mai aveam un an să termin... Într'o zi a venit la noi un vecin şi tata i s'a plâns lui că nu ştie ce să se mai facă... Şi am auzit cum vecinul i-a strigat atuncea tare :

—«Da ai fată mare domnule Matei... Dă-o la lucru şi o să te-ajute atunci şi ea... De ce o laşi să şi piarză vremea de pomană la şcoală? Ce pricopseală e şi de carte... In ziua de astăzi ai bani ai carte... Nu mai e ca înnainte!,..»

Şi de-atunci n'am mai avut pace. Toată ziua, cum veneam dela şcoală, tata-mi zicea mereu ca să mă duc să muncesc căci îi e greu să se ţie şi pe el şi să mă ţie şi pe mine.

—«Las'o dracului de carte—îmi zicea el. —Ce vrei s'ajungi doftoriţă!.. D'a n'am bani ca să dau mereu la sarăciile alea de cărţi!..»

Dragostea ce o aveam către învăţătură îmi era atâta de mare, că une-ori mă apuca dimineaţa citind la lumina lumânărei... Ca să-l ascult pe dânsul nu-mi venea la socoteală. Gândul-meu era s'ajung. învăţătoare Imi făuream chiar de pe băncile şcoalei iluziile mele de apostolat. M'a tot cicălit aşa vre-o lună de zile, iar eu văzând că n'am încotro a trebuit să-l ascult. Când am fost ultima oară la şcoală ca să-mi iau rămas bun dela colege, ele au început a plânge cu toate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Atunci am mai privit odată banca în care stătusem atâta vreme şi apoi suspinând încet eşii afară, podedindu mă lacrămile Când am eşit în stradă eram cu ochii roşii de plâns. Toţi cari treceau pe lângă mine mă priveau cu mirare. Seara acasă, îmi mai aruncai odată privirile pe cărţile de şcoală şi apoi mâniată de ciuda că nu voi mai citi pe ele le asvârlii pe toate în foc, privind cu durere la flacările ce eşeau din foile lor.

A doua zi, tata mi-a şi găsit un loc la Madam Leibsohn—modistă într'o stradă principală şi frecuentată mult. Mă duceam regulat dimineaţa şi veneam seara. Uneori întârziam seara până la unsprezece, căci Madam Leibsohn ne ţinea ca să-i terminăm comenzile ce trebuiau predate a doua zi dimineaţa. Fetele mă priveau toate cu mândrie şi doar una - Marioara—se dădea mai cu bine pe lângă mine. Eu lucram, lucram mereu şi nu ziceam o vorbă până seara. Era atâta deosebire între banca de şcoală şi scaunul de atelier. Imi aduceam aminte de colegile mele, toate prietenoase, şi când le vedeam pe cele din atelier mă prindea parcă un fel de scârbă.. . Incet.. încet... mă deprinsei apoi şi cu viaţa de atelier. Seara când plecam acasă trebuia să-mi iasă înainte câte unul care să mi zică:

—«Da 'ncotro drăguţă aşa iute!...»

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi eu atunci mă ruşinam, plecam capul în jos, şi iuţindu-mi paşii treceam înainte ca o nălucă dând ca s'ajung mai repede acasă. Odată auzisem pe fetele din atelier vorbind nişte prostii de cari roşii până în sfârcul urechilor. Atunci m'am dus de i-am spus lui Madam Leibsohn, dar ea m-ia zis râzînd:

—«Las' c'o să te 'nveţi şi dumneata cu vorbe d'astea! .. Şi apoi dacă nu ţi place aici la mine du-te 'n altă parte .. Fete sunt berechet! .»

Şi atunci am aşteptat parcă ca pe ghimpi până s'a făcut seară iar când am plecat spre casă am început a plânge ca un copil.

Îmi veneau mereu în minte vorbele lui Madam Leibsohn: «Ai să te 'nveţi şi dumneata cu vorbe d'astea!.» — şi atunci îmi muşcam buzele văzând în ce lume am păşit. Zilele treceau uneori anevoe uneori repede dar după puţină vreme mă obişnuisem cu toate obiceiurile din atelier. Seara nu mai mergeam singură acasă ci cu Marioara—tovarăşa mea de lucru—ce să dădea mereu pe lângă mine spunându mi tot felul de întâmplări din lumea mare—întâmplări ce le auzise vorbindu-le cucoanele de pe unde o trimetea Madam Leibsohn cu pălăriile comandate. Într'o seară Marioara mi-a făcut cunoştinţa unui văr al ei ce-o aştepta mereu în fiecare seară până ce dânsa eşea dela

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lucru. Atunci am roşit toată şi de-abia i'am întins mâna.

—«Victor Dumbravă!»

—«Nina Dan!»

Atâta ne-am zis, dar nuştiu când mi-am spus numele căci parcă un cârlig ascuţit îmi prinsese limba în gură şi nu mai putui a spune nimic. Era prima oară când făceam cunoştinţa unui bărbat pe care nu l mai văzusem nici odată.

Şi din seara aceia eram însoţită regulat de dânsul şi mă ducea până aproape de casă. Nu puteam să-l sufăr câtuşi de puţin alături de mine. Când mergeam cu el pe drum îmi părea că toată lumea se uita lu mine. Dar cum mă deprinsesem cu toate pân'atunci mă deprinsei încet... încet şi cu dânsul... Începusem să simt în suflet o plăcere când mă gândeam că n'aveam să merg singură acasă. Une-ori aşteptam chiar, să vie seara mai repede căci începuse să-mi placă atâta de mult vorbele lui dulci.

Şi aşa m'a aşteptat el toată iarna şi veni şi primăvara, cu aerul dulce şi plin de mireşme şi cu ghioceii cei albi ce răsar sfioşi de sub cine ştie ce murdărie. Acum nu mă mulţumeam să fiu numai seara cu dânsul şi ne întâlneam în fie-care Duminică după masă de porneam împreună departe de oraş ca să respirăm mirosul curat al câmpului ce înce-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pea să înverzească. Simţeam atâta bucurie când el îmi culegea câte un ghiocel ce răsărea sfios, iar când mi l prindea în piept simţeam inima cum stătea să-mi iasă afară. Veni apoi şi vara,—şi ne împrietenirăm aşa de bine ca începurăm a ne zice pe nume:

—«Victore!,..»

—«Nino!..»

...iar eu nu mai roşiam la vorbele lui, şi când el îmi prindea încet mijlocul eu mă dădeam cât mai mult lângă dânsul, ca să-l fac s'audă mai bine răsuflarea caldă a pieptului meu... Când el se înainta la vorbă, începând a-mi spune tot felul de cuvinte, eu râdeam neştiutoare de scopul lor, iar când era câte odată vr'un cuvânt prea de tot, atunci prindeam a roşi puţin, dar totuşi, par'că simţeam că mi plăcea să-l ascult.

Seara când ne despărţeam şi veneam acasă îmi era atât de urât că nu era şi el lângă mine şi de multe ori rămâneam ceasuri întregi pe gânduri.

Tata o ducea acum mai binişor. Nu se mai văita de sărăcie. Eu îi aduceam în fiecare lună leafa întreagă şi dânsul îmi da şi mie cât credea că-mi trebue de îmbrăcăminte. Eu nu mă uitam că-mi dădea puţin şi de aceia nu ziceam nimic căci aveam pe Victor care să-mi dea mai mult. Şi a trecut multă vreme aşa până când într'o seară—o seară

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

târzie şi tristă de toamnă—tata vedea cum se făcea ceasul târziu şi eu nu mai veneam de la atelier. Trimise atunci după mine dar Madam Leibsohn s'a mirat cum de nu venisem încă acasă căci plecasem de mult. . Şi a trecut o seară, a trecut două, a trecut trei, a trecut—în sfârşit—o săptămână şi eu tot nu mai veneam acasă. Auzisem atunci de pe la lume că bietul tata se pusese pe gânduri şi tot felul de închipuiri începură a i trece prin cap. Tocmai după ce trecură trei săptămâni întregi, de-abia atunci se pomeni cu mine. Cum intrai în casă căzui grămadă la picioarele lui şi plângând cu hohote începui a-i spune :

—«Tată, iartă-mă! N'am ştiut ce fac!...»

—«Unde-ai fost mizerabilo pân'acum» răcni dânsul, şi repezindu se la mine se încercă să mă lovească, dar îl oprii cu ţipetele mele.

A doua zi i am spus totul I-am spus de Victor Dumbravă, cum m'a luat cu sila de m'a dus la el acasă... I am spus că ne ştiind ce fac am cedat.. şi i-am spus pe urmă... vai... i-am spus cum m'a gonit!

Tata s'a încruntat grozav atunci la mine, dar simţind parcă în mâinele sale sleirea bătrâneţelor nu se mai repezi să mă lovească ci'mi zise doar atât:

—«Vai de capul tău!... şi fără cununie... ce-o să zică lumea!..»

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi-am văzut atunci cum şi-a şters repede o lacrimă ce-i atârna de geană. Indurerat s'a dus apoi într'altă odae şi l'am auzit cum, mergând, zicea încet:

—«.... lumea... lumea .. numele meu murdărit! . »

De atunci nu m'am mai dus la atelier. Imi era ruşine să mai dau ochi cu fetele de acolo. Intr'o zi a venit o fată la mine şi mi-a spus să viu la lucru fără ruşine căci toate sunt la fel cu mine. Grozav m'am cutremurat atunci. Nu mai eram cea de altă dată. . Cuvântul acesta: «toate sunt ca mine» mă urmărea mereu ca remuşcarea unui criminal. De câte ori dădeam cu ochii de tata îmi plecam privirile în pământ, mă cuprindea un desgust de viaţă, un regret de fapta ce-o făcusem,—iar mai târziu când simţii că ceva îmi mişcă în pântece un văl gros de întuneric, ca o pânză de ceaţă, mi se aşternu pe lumina minţii Cum vremea trece atâta de iute veni şi ceasul cel de groază. Nu ştiu ce s'a mai făcut cu mine atunci, ci doar am simţit în urmă - în pat — cum ceva înfăşat stătea lângă min-. Simţind am dat un ţipăt de groază dar o femee care o adusese tata să stea lângă mine în ceasul de naştere, mă opri din ţipăt, luând de lângă mine copilul pe care — în momentele acelea de nesocotinţă — vroisem să l sugrum.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Tata n'a vrut să știe nimic de mine. Îi era rușine de rușinea mea. Ar fi vrut să aibă și el un nepot ca lumea iar nu un copil făcut din păcat. Din cauza asta nu dormea uneori nopți întregi. Auzea, parcă, gurile lumei ce spunea de fapta fetei lui Matei Dan și atunci după ce trecură un an și două luni dela naștere veni și-mi spuse să plec din casa lui unde oi ști căci el nu vrea să mă mai ție.

Și mi-a spus atunci cu atâta nepăsare :

—«Dute din casa mea... Dute la cel căruia i-ai dat floarea tinereței tale și cinstea numelui meu... Aide pleacă... nu mai sta înaintea mea... l'ați copilul și dute la domnul Victor al dumitale .. Dumnealui ți-o fi poate un tată mai bun decât mine! »

Eu am plâns mult atunci. Ca un copil ce vrea a-și pocăi greșeala, i-am cerut iertarea lui de tată. l-am spus să mă lase în casă că eu nu sunt de vină. l-am cerut, în fine. să-i fie milă de copilașul ce-mi plângea la piept ; dar dânsul n'a vrut să-mi asculte nimic, nici rugăciunile mele de fică oropsită și nici nu l'a înduioșat plânsetul copilului ce i se ruga parcă și el.

....Și m'a luat apoi cu amândouă mâinele de m'a dat afară, dându mi în bătae de joc o bucată de pâine uscată ca să-mi potolesc foamea până la *el.*

Atâtu știu că am mai zis în gând în mo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mentele acelea: «Câine, nu tată» şi mi-am luat atunci copilul şi am plecat plângând pe când în minte îmi răsări deodată amintirea vremurilor cele bune, când stăteam cuminte pe băncile şcoalei.

De mă lăsa să termin învăţătura eram poate într'o altă lume şi blestemam mereu ceasul acela când tata mi-a spus să intru unde-va la lucru

Dacă nu-l ascultam n'aveam să ajung aşa.

Priveam mereu copilul dela piept şi parcă tot nu-mi venea să cred că este al meu. Mă vedeam fata cuminte de mai înainte, fata care nu ştia să facă altceva decât să citească nopţi întregi la lumina lumânări. Mi se părea că plutesc parcă într'o mocirlă plină cu noroi, în care intrasem afundându-mă până la gât. Simţeam la piept atâta povară şi deodată un gând îmi fulgeră prin minte: să-l arunc şi să mă scap de el. Şi ca un criminal ce-şi urmăreşte prada prin vre-o stradă dosnică şi întunecoasă, tot aşa şi eu, rătăceam nebună, cu copilul în braţe. căutând, o da peste vr'un maidan în care să i fac vânt peste garduri sau în vre-o groapă cu gunoi unde să l mănânce câinii... Dar un alt gând îmi înfioră mintea: Dacă mă va vedea cine va O altă ruşine avea să-mi apese sufletul. Şi stând câteva clipe la îndoială renunţai la groaznicul meu plan. Mă gândii că copilul e carne din carnea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mea şi că dacă l'am făcut trebue să-l port cu acel cu care l'am plămădit. Şi repede pornii atunci spre casa lui Victor Dumbravă l...»

«18 Aprilie. — Ce zi frumoasă este astăzi... Imi vine să ies afară din întunecimea chiliei şi să plec aşa unde-oi nimeri... Mi s'a urât şi aici... Vroi altă viaţă, vroi libertate, vroi iubire... Ah! Timoftei! Ah, ochii tăi frumoşi.. Până să vii să mai slujeşti iarăşi îmi pare un veac . Astă noapte te-am visat Timoftei, astă noapte te-am visat.... Seninul din ochii tăi îi port mereu în gând... Fiorul ce l-am simţit atunci când barba ta de mătase mi a gâdilat obrazul, fiorul acela dulce a-şi vrea să-l mai simt... Un vis e viaţa noasta .. Un fulg ce pluteşte pe apă şi apoi se afundă când se udă... Vroi să iubesc căci a iubi e a trăi... Ca mâine vom muri cu toţii .. Poate fac oare păcat că gândesc la d'astea. Ba nu, poate. ci chiar fac păcatul... Şi ce sunt eu de vină.. Sufletul meu simte, sufletul meu vrea să iubească. . Ah, Timoftei, Ah, ochii tăi frumoşi .. Dar să-mi scriu înainte amintirile. Să văd unde am rămas . Acolo unde mă hotărâsem să plec spre casa lui Victor Dumbravă .

. ..Am plecat dar spre casa lui, rătăcind cu copilul strâns la piept, pe străzile pline de lume.. Mă furişam de toţi ca să nu mă vadă căci îmi părea că toţi ştiu de fapta

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mea nesocotită și de isgonirea părintelui neîndurător. Ca o nebună ajunsesem dar și la ușa lui Victor și am căzut în pragul ei, obosită și trudită de durere! Copilul a început atunci a plânge, și Victor auzind aceasta din casă eși numai decât afară. Când a dat cu ochii de mine a rămas încremenit, și după ce s'a împiedecat de trupul meu pe care altă dată îl strânsese cu patimă în brațe mi-a zis ca unei streine:

—«Ce cați la mine?...»

..Dar aducându și aminte de mângâerile mele blânde, de sărutările acelea pline de fioruri de dragoste, de cuvintele calde pornite din inima-mi care bătea pentru dânsul și căruia m'am dat apoi cu totul încrezătoare în vorbele lui că mă va face soția sa,—și-a înmuiat de-odată glasul, l'a cuprins par'că o milă nemărginită pentru copilul ce-mi zăcea la piept și pentru vremea de iubire ce și-o amintise de-odată în momentele acelea de nejudecată. Și atunci mi a luat copilașul din brațe, ducându-ne pe amândoi în casă și mult a trăsărit apoi, când auzi printre gângăvelile blânde și nevinovate ale copilașului cuvântul acela ce i-se zicea pentru prima oară:

—«Tată!...»

La auzul acesta m'a privit lung și par'că buimăcit strigă de odată la mine:

—«Nino!...»

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Atunci am tresărit Mi-am ridicat către dânsul ochii împerdelați de lăcrămi și privindu-l drept în față începui a plânge spunându-i mereu:

—«Victore, tu ești de vină Victore!...»

«25 *Aprilie*».

Mă doare capul fără să am nimic... O lene grozavă mi-a cuprins toată făptura... Afară e o vreme atât de urâtă .. Plouă... Picăturile repezi îmi bat atâta de trist în geam întocmai ca niște soli trimiși de moarte spre a mă vesti că-mi va lua sufletul... Ce urât e când plouă... Monotonia de afară îți revarsă în suflet atâta tristeță că te face să-ți dorești moartea . Și ploaia nu vrea să se mai oprească de loc... Vântul mișcă mereu crengile unde de pe ale cărui frunze se cern triste stropuri de apă... Imi vine în minte să scriu iarăși, de unde am rămas, cu însemnările mele Am rămas la: «Victore, tu ești de vină Victore!..» Și. să spun înainte... Victor m'a ținut în casa lui ce m'a ținut, dar în urmă el și-a adus alta și pe mine m'a dat afară, iar eu am pornit iarăși cu copilul la piept .. Cum am mai dus-o apoi nu țiu minte bine, dar știu că trecuseră cinci ani de zile — cinci ani de suferință—și copilașul se făcuse mare Stăteam cu chirie într'o odăiță din subsolul unei case, a cărei proprietară mi-o dădu-se în schimbul lucrului. Ii lucram de dimineață și până seara tot felul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de stămbării si mi dădea din când în când şi mâncare. Afară de lucrul ei mai aveam şi de prin alte locuri, aşa că puteam s'o duc ca vai de mine de azi pe mâine. Mâncarea o dădeam aproape toată copilului Eu mai răbdam de foame că n'aveam încotro...

Era într'o după amează friguroasă de iarnă. In odăiţa noastră era linişte. Doar din când în când câte o tuse uşoară a copilului se auzea încet. Afară vremuia de par'că să se prăbuşească lumea. Vântul ne pătrundea nemilos prin ferestrele şubrede, iar pâlpâirile focului din cămin arunca mereu scântei în afară. In odăiţă era căldut şi lemnele erau pe sfârşite. Mai rămăseseră doar vre-o trei ciosvârte de brad ce aşteptau par'că să le vie rândul şi lor. Seara se lăsa alene din înălţimile neguroase cerându-şi uşor înnoptarea peste oraşul acoperit de zăpadă... Eu stăteam tăcută la fereastră privind îndurerată afară pe când nişte amintiri din alte vremuri făcu să mi răsară o lacrimă între gene. O singură mângeere aveam doar: pe copilul ce mă întreba mereu:

—«Mămisico, d'a tatăl meu unde este.. Nu mai vine la noi.. Şe s'a supălat!

Şi eu prinzându-i căpşorul drăguţ între mâinile mele înfierbântate îl sărutam mereu fără a mă mai sătura. Dar de odată un fior îmi trecu prin tot corpul când îmi zise iar:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

—«Mămisico mi-e foame!»

Dânsul își plecă apoi ușor căpșorul pe pieptul meu și apucându-mă cu mânuțele pe după gât mă sărută mereu pe buzele învinețite de trudă, spunându-mi încet pentru a doua oară:

—«Mamisico mi-e foame!»

Și iarăși mă săruta mereu ca și când ar fi vrut să încălzească cu căldura sărutărilor lui buzele mele reci. Eu nu i'am răspuns nimic. Am tăcut privindu-l cu durere și atunci mi-am adus aminte iarăși de Victor. L'am văzut în gând întocmai ca n clipa aceia când mi a jurat că mă va face cea mai fericită femee de pe lume... Și m'a făcut... M'a făcut să-mi port povara în spate .. Oh! Bărbați, bărbați . Focul să vă fie mormânturile voastre... Vă place numai să fim un ceas ale voastre și apoi ne lăsați pe drumuri Și privind la copil o lacrimă mi se prelinse pe față Indureratā mā sculai și mă dusei la dulap. Imi adusesem aminte că mai oprisem, pentru dânsul, o felie de pâine și puțină friptură rece. O iau repede și o dau apoi copilului care nu mai putea de bucurie.

—«D'a tu mămisico nu mănânși.. Șie nu șie foame?»

—«Nu puișorule mănânc-o tu pe toată!».

—«Atunși șie șe-ți rămâne?»

—«Moartea!»—i am răspuns eu, și iar o lacr mă mi se strecură furișă între cearcănele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vinete dinprejurul ochilor aproape scurşi de suferinţă. Indurerată sărutai apoi iar obrajii copilului pe când un tremur îmi zgudui tot corpul. Dădui cu ochii de un bilet ce-l uitasem pe masă. Era trimes de un moşier bătrân prin care-mi spunea că pătruns de suferinţele mele ar vrea să mă ajute în schimbul unei mici dorinţi pe care crede că voi pricepea o Imi scrie că sunt frumoasă şi că e păcat că zac în suferinţă pe câtă vreme aş putea să trăesc minunat cu frumuseţea mea Am stat atunci o clipă pe gânduri. Mă gândeam: să mă duc ori nu, cu toate că până la primirea biletului fusesem cea mai cinstită femee. Afară de Victor, nu mai îndrăgisem nici un bărbat. In sfârşit mă hotărâi să plec. Nu-mi păsa că aveam s'ajung ca cea mai ordinară femee de stradă. Mă gândeam că n'aveam să mai sufăr nimic că copilul nu mi va mai sta nemâncat şi că ochii mei nu vor mai lăcrăma.

Copilul care-şi isprăvise de mult mâncarea se duse de se culcă singur adormind ca un înger în aşternutul alb. După ce mă îmbrăcai repede, umblând încet ca dânsul să nu se deştepte, mă dusei de-l sărutai pe frunte şi apoi mergând în vârful ghetelor deschisei uşa fără ca să scârţâe. Cu inima svâcnindu-mi de durere mai privii odată spre dânsul şi apoi eşii binişor. De-abea făcui doi paşi şi tot felul de gânduri începură a mi trece prin cap.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nu știam cum să mă prezint în fața celui ce mă chemase la el ca să «m'ajute» și nici nu știam cel puțin pe unde s'o apuc. Simțeam cum o moleșală mi se lasă în picioare iar pașii mi se încurcau mereu. In ochi vedeam numai neguri de întuneric și grămezi de bani ce răsăreau ispititoare din ele. Când să fac al patrulea pas auzii par'că glasul copilului ce mă chema înnapoi la dânsul:

—«Mămisico unde ești?».

Un fior rece m'a făcut atunci să tremur și rămăsei pe loc. Să plec înainte nu mă lasă glasul copilului ce mi se păruse că-l auzisem să vii înapoi nu mă lăsa suferința Dar renunțând de-odată mă întorsei către ușe. Vrusei a rămâne tot cinstită Făcusem întâi un păcat dar nu voiem să l mai fac și a doua oară cu toate că eram liberă. Intrai dar în casă. Copilul dormea tot cum îl lăsasem la plecare. Ca o nebună m'am repezit apoi la dânsul și l-am sărutat îndelung pe obrajii lui fierbinți. El fu pentru mine mântuitorul ce m'a făcut să mă întorc de pe calea pierzării, pe care aveam de gând s'o apuc, spre odăița noastră curată și nepătată încă de murdăria desfrâului.

«*3 Mai*».

Doamne!... Doamne! .. Cum mi-ai dat oare atâta rezistență ca să pot a-mi scri amintirile fără ca să lăcrămez... Țiu minte că n'am mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lăcrămat de atunci de când copilul m'a întors din drumul păcatului omenesc Dar cu toate că n'am lăcrămat simt cum acum mi se înfioară sufletul... Copilul... copilul... In orice noapte îi aud par'că glasul lui ce-mi zice:

—«Ce ţi-am făcut eu ţie mamă, că tu să mă omori?...»

Sunt o criminală... Remuşcarea mă urmăreşte mereu. Şi eu l'am omorât cu o lună mai târziu din seara când dânsul m'a întors de pe calea pierzărei. Nu ştiu cum mi s'a părut că prea i semăna mult lui Victor şi atunci.. vai.. atunci i-am luat gâtul şi i l'am strâns in mâini până s'a făcut vânăt... Când mă căisem de ceiace făcusem şi am vrut să-l strig pe nume, era prea târziu... Mititelul murise sugrumat de mâinele mele. A treia zi mi l'a înmormântat primăria.. Doctorul venit să constate moartea n'a observat nimic... Când l'au băgat în mormânt m'a podidit un plâns grozav şi am plâns mult, iar când am auzit şi bulgării greoi de pământ ce uruiau peste cosciugul lui alb şi mic, m'a apucat o remuşcare vie şi atunci am luat-o la fugă ca o nebună... Femee păcătoasă.. femee criminală.. Ce înfiorătoare cuvinte.. Eu însumi fug de mine... Dar Doamne ce-s oare eu de vină... De rămâneam in şcoală nu treceam prin atâtea fapte... Astăzi nu era să fiu închisă în umbra chiliei mucede,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în care am venit să mi ispășesc păcatele... Va fi oare pe lumea asta o femee mai nenorocită decât mine?.. Nu . nu sunt sigură că nu . Eu sunt singura. Și sunt încă atât de tânără . N'am decât dou ăzeci și cinci de ani.. Ce viață.. Ce viață.. Sunt oropsită . Sunt fica suferinței... Nici părintele Timoftei nu mă mai iubește... Nu știu cum într'o seară i-am spus câteva din faptele mele și de atunci fuge de mine pe unde mă vede.. La ce să mai trăesc eu oare acum.. Eu vreau să iubesc ... Sunt încă tânără ... Acum nu mai am pe cine . Părintele Timoftei nu mă mai vrea Voi iubi dar moartea... O voi îndrăgi dar pe ea. . In somnul morții voi fi atât de liniștită In lumea cealaltă nu voi avea poate remușcări.... Copilul nu mi se mai arată noaptea în somn ca să mă întrebe de ce l'am omorât și eu voi fi poate altca . In lumea de veci mi o fi poate dat ca să mi găsesc fericirea.. Deci, moarte vino.. Aide, iamă . Așteaptă-mă căci voi veni la tine. Adio dar viață în care am suferit atât, copilul meu ce te am omorât iartă-mă. iar tie viață îți zic adio .. Adio Timoftei Adio !...

Evghenia!

Am citit toate foile, și am rămas buimăcit. Cele citite mă uimiseră atât de mult și nu puteam a mi da seama cum o figură atât de blajină și niște mâini atât de delicate să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

făptuiască o crimă, să-şi omoare propriul e copil.

A doua zi când m'am sculat nu ştiu ce mi-a venit, că m'am dus cu foile şi i le am arătat mătuşei Glafira Dânsa s'a îngrozit şi mai mult decât mine când le-a cetit. I am spus apoi de călugăriţă, cum mi-a spus să o aştept în dosul bisericei şi i am spus şi cum ma dus de mână în chilia ei.

—«Auzi spurcata, auzi ! Chiar azi o dau afară !.. A strigat mătuşa Glafira atunci, iar în suflet prinse a mi se încolţi un regret că-i arătasem foile.

Dânsa s'a dus apoi numai decât la călugăriţa Evghenia şi ce i-o fi făcut nu ştiu, căci m'am dus şi m'am închis în odăiţa mea pe când în suflet simţeam atâta remuşcare de ceia ce facusem. Seara a venit la mine, mătuşa Glafira şi ca o disperată n'a putut să-mi spue decât atât:

—«S'a omorât.. S'a omorât!..

Eu atunci m'am înfiorat grozav şi parcă un plâns cerca să mă podidească.

Apoi mătuşa Glafira mi-a spus cum ea s'a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

aruncat din turla bisericei, sdrobindu şi capul de pietrile colţurate.

Şi în seara aceea pe când eu plângeam ca un nebun având pe suflet remuşcarea ce-mi spunea că eu o omorâsem, luna se înălţa posomorâtă de după vârful unui plop ce strejuia la poarta mânăstirei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CÂNTECUL DIN URMĂ

Lui Costel Săndulescu.

Toţi cari l'au cunoscut pe Giovanini nu l'au văzut odată trist. Era aşa de veselă figura lui şi purta veşnic cu el un surâs dulce ca un zâmbet al primăverei, un surâs care când se arăta pe buzele lui crăpate şi cojite de frig, părea întocmai ca o rază tainică de soare ce străbate plăpândă de sub acoperământul unor nori întunecoşi. «Giovanini veselul» — aşa îi ziceam toţi şi toţi îl iubeam, căci tare era bun la suflet. Giovanini era şi artist. Cânta atâta de frumos din gură cu o voce melodioasă şi dulce ce părea întocmai ca o adiere înceată de vânt stârnită în vre-un amurg târziu de toamnă de zefirul vagabond ce trece alunecând uşor ca un şearpe printre frunzele dese şi subţiri. Par'că îl văd şi acum pe Giovanini

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

întocmai ca în seara aceia când ne-a cântat cu glasul lui dulce, un cântec atât de fermecător, un cântec ce ne pătrunsese la toți sufletul, făcându-ne să simțim în noi avântul unei alte lumi mai nouă. Și răsuna atât de duios glasul lui când el ne cânta lin și pătrunzător «La donna e mobille», ce se pierdea în murmure dulci.

Ochii săi mari și albaștrii ca floarea de cicoare, luceau ca niște stropi de rouă risipiți în zorii dimineței pe o petală de trandafir, și părul negru ce-l purta în plete mari îl arăta atât de plăcut.

— «Giovanini, să-mi cânți ceva de dor — i-am zis într'o seară și el după ce m'a privit lung ca și când ar fi vrut să citească în ochii mei vre-o taină ascunsă pe care nu voiam să i-o mărturisesc, își drese glasul tușind încet, și apoi începu un cântec atât de dulce, un cântec pentru care aș fi dat viața mea numai să-i ascult veșnic melodia lui fermecătoare ce-mi înfiorase sufletul. Cât de amărât să fi fost un om, când l'ar fi auzit pe Giovanini cântând uita de toate durerile lui și poate chiar ar fi adormit sub vraja cântecului său duios. Și mi-a cântat atunci de dor, mi a cântat cum știa el de dulce, iar după ce isprăvi mă chemă de-oparte și mă întrebă:

—«Trebue să suferi de ceva...»

Mi-a venit atunci să râd fără să vroi, și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ţiu minte că am râs mult ca un nebun pe când Giovanini îmi zicea mereu:

— «Aide nu mai râde... Spune-mi totul adevărat ..»

Eu râdeam atunci mereu că n'aveam ce să-i spui. Dânsul şi-o fi închipuit că port poate în inima mea vre o iubire ascunsă, vre-un dor care nu'mi dă pace, sau poate vre o amintire îndurerată şi risipită în noianul zilelor de eri. Şi apoi i am spus că nu sufăr de nimic, i-am spus că l'am pus să-mi cânte de dor numai fiind că îmi place să l aud cântând, şi el văzându-mă că spun adevărul, nu mi-a mai zis nimic, ci doar după puţină vreme şi a ridicat iarăşi ochii către mine ca şi când ar fi vrut să-mi mărturisească ceva, şi lăsând să-i scape din piept un suspin înăbuşit, un suspin în care i se citea atâta durere.

— Fratele meu, mi a zis el iarăşi, şi mai suspinând odată, mă luă de mână ducându mă mai la o parte de lângă cei din jurul nostru, şi mai privindu mă cu o uitătură tristă, începu să-mi povestească despre o iubire a lui. Mi a povestit de ţara lui, mi-a povestit de Mesina cea frumoasă şi de multe altele. Toate mile a spus în linişte dar când îmi spuse şi de o fată—Graziella—o lacrimă caldă i se brăzdă furiş în colţul genelor, spunându-mi cu glasul îndurerat:

«Şi ea este atât de departe de mine»!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

L'am întrebat apoi cine-i Graziella şi el mi a spus totul, mi a spus toată iubirea lui sinceră ce o purta către dânsa. mi-a spus cum s'au cunoscut de mici şi cum atunci, când a devenit mari, părinţii ei nevoind s'o facă soţia lui, ea s'a dus de s'a călugărit, iar el a venit aci în România debarcând de pe un vapor italian la Constanţa.

Mi-a spus apoi şi de viaţa lui printre străini, de zilele când nu băga nici o fărimitură de pâine în gură, şi de nopţile cele fioroase de iarnă când dormea prin gangurile caselor mari de unde de multe ori îl luau câinii la goană. Mă pătrunsese atât de mult povestea suferinţelor sale, că deodată pe nevrute îmi picură şi mie două lacrimi furişe, cari mi le ştersei repede pentrn ca dânsul să nu mă vadă plângându i durerile. Şi de atunci văzându-l atât de bun la suflet şi atăt de sincer, l'am luat de l'am dus cu mine în odaia mea pea care o ţineam cu chirie la marginea unei mahalale. Ne culcam în acelaş pat, mâncam din aceeaşi feliuţă de pâine şi beam chiar şi apă din acelaşi pahar.

Mă sinţeam atâta de bine cu dânsul şi de multe ori seara, adormeam sub vraja cântecelor lui, cari făceau să mi se închidă uşurel pleoapele obosite şi să adorm atâta de fericit, auzind par'că şi în somn duioşia glasului său plin de o simfonie dulce ce se înalţa încet ca o mireasmă plină de farmec.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Viața noastră era viață de oameni rătăcitori, de oameni de acei cari nu le pasă de grijea zilei de mâine. Mă molipsisem cu aceasta dela Giovanini și era atât de bine, căci îmi simțeam sufletul mai ușurat, și atunci când amândoi n'aveam ce mânca era destul ca Giovanini să cânte iar eu să-l ascult fumând și privind la rotogoalele fumului de țigare prin care găseam par'că atâtea castele și atâtea lumi visate și gândite doar în idealuri spulberate. Și apoi când îmi povestea Giovanini de țara lui frumoasă, de țara în care înfloresc mirți și portocalii, de cerul veșnic senin ce se întindea plin de farmec, peste tot cuprinsul țării lui, de valurile albastre ale Adriaticei ce sărutau ca niște copilași gingași, malurile roase, de glasurile sirenelor ce urlau pe mare, de frumusețea nopților cu cerul luminat de candelile strălucitoare ce l străjuiau, și de cântecul duios al mării, simțeam în mine atâta dor de ducă ce îmi sfredelea sufletul, atâta dor ce mă făcea să plec acolo unde se află atâtea frumuseți. Și dorul acesta nu mi l potoleam de cât atunci când ne aflam împreună la cafeneaua unde mergeam în fiecare seară și unde Giovanini cânta înconjurat de o ceată de rătăcitori ca și noi de acei ce cu o cafea și o țigară își treceau cîte va ceasuri în liniște, uitând acele necazuri ale vieței, de cari sunt isbiți. Prinseseră

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

toți o simpatie atât de mare de Giovanini, că unde-l vedeau se dădeau pe lângă el întocmai ca pe lângă o fată frumoasă și nu-l lăsau în pace până ce nu cânta vre-o bucată din «Tosca» ori «Trovatore» și atunci toți se simțeau atât de mulțumiți, citindu le pe fețele lor slabe și palide fericirea ce-o simțeau în acele clipe când cântecul lui Giovanini îi făceau să-și uite atâtea și atâtea dureri ce le cuprinseseră sufletul ca în niște cătușe groase de fier.

Giovanini mângâia pe toți cu cântecele lui, pe toți îi făcea să simtă câteva clipe fericirea, dar pe dânsul nu-l făcea nimeni să-și uite și el măcar o clipă durerea ce-o ascundea în suflet, durerea aceia pe care i-o știam doar eu, căci fața lui ce-o avea întotdeauna prefăcută în veselie nu dădea nimănui de bănuit că Giovanini suferea, că Giovanini purta în sufletul său o iubire curată pentru o ființă care era departe de el și de care dânsul își simțea legat firul subțire al vieței. Și de aceia în cântecele sale era atâta duioșie, de aceia cânta el cu atâta patimă sufletească, căci aceasta era singura lui alinare de suferinți. Câte odată cu toată abținerea sa tot se întâmplă să-i scape câte un suspin încet din pieptul îndurerat, din pieptul din care eșeau fermecătoarele accente ale glasului lui duios. Și tot așa a suferit Giovanini în tăcere cântând mereu până când într'o zi l'am văzut atâta de trist.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— «Ce ai Giovanini», l'am întrebat eu atunci, iar el nu mi-a răspuns nimic, şi-a aruncat doar asupra mea privirile sale blânde, şi întocmai ca un animal rănit care se apropie de tine ca să l legi la rană, tot aşa şi el s'a dat mai lângă mine, m'a privit iarăşi lung în ochi cu o privire pătrunzătoare şi lăsându-şi ochii la pământ rămase gânditor.

—«Spune-mi Giovanini ce ai?» l'am întrebat eu iar, şi el pătruns până în suflet de cuvintele mele şi-a dus repede mâinele la ochi şi afundându-şi faţa în palme începu să plângă ca un copil. Eu rămăsesem uimit. Nu ştiam de loc ce i cu dânsul. L'am lăsat apoi în pace şi nu l'am mai întrebat nimic. După puţin timp a încetat din plâns şi ridicându-şi ochii îmi zise cu o voce aproape stinsă de durere:

—«Graziella a murit.... O carte poştală mi-a adus trista ştire!....» Când am auzit astea am rămas încremenit cu totul O pânză groasă de ceaţă mi se întinsese par'că pe lumina ochilor.

—«Şi cum a murit?» l'am întrebat atunci îndurerat, iar el plângând mi-a spus de Messina, mi-a spus de cutremurul cel groaznic de care îi scria un prieten care scăpase viu, mi-a spus însfârşit totul aşa după cum îi scrisese prietenul, mi-a spus cum mamele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nebune de durere alergau aproape desbrăcate în toiul nopții, ținându-și la pieptul rece copilașul ce tremura de frig și cum peste tot nu se vedeau decât fumurile ce se înălțau din ruinele înfiorătoare cari îngropaseră sub ele atâtea suflete nevinovate și atâția copilași ce i-au prins cutremurul sugând la sânul cald și dulce al mamei.

Imi spunea Giovanini că plângea Adriatica de cele ce vedea și că valurile ei îndurerate nu-și mai găseau loc, revărsându se parcă nebune peste grămezile de cărămizi ce astupau sub ele atâția oameni, cari unii căutau vre-o deschizătură ca să iasă afară din îmbâcseala dărâmăturilor, iar alții își dădeau poate ultima suflare de viață, simțind pe pieptul lor apăsarea greoaie a cărămizilor ce-i înmormântaseră de vii în întunericimea lor. Și la urmă mi-a spus și de Graziella, mi-a spus cum au găsit-o și pe ea moartă sub niște dărâmături. cu fața neatinsă de lovituri și având pe buze un zâmbet ce părea a spune că ultima vorbă a ei fusese: «*Giovanini!*» Mă pătrunsese până în adâncul sufletului toate cele ce mi le spusese și atunci îndurerați am început a plânge amândoi. Iar el s'a oprit deodată din plâns și începu să cânte iarăși ca 'nainte un cântec care amesteca și cuvintele de: «*Adio Graziella!*» Nu-l mai auzisem nici odată cântând așa de frumos ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

atunci şi îmi venea să mă reped la dânsul şi să-i sorb de pe buze dulceaţa cântecului său plin de farmec şi duioşie. Şi acela a fost ultimul lui cântec ce i l'am mai auzit, căci a doua zi când m'am întors seara acasă el nu mai era la mine, iar pe masă am găsit un bileţel în care scria: «Scumpul meu frate, iartă-mă că te-am părăsit, căci eu vroi să mor lângă mormântul Graziellei ... *Giovanini*».

Şi de atunci nu mai ştiu nimic de dânsul, iar azi când îmi amintesc de el îmi vine să plâng, şi cu toate că nu mai este lângă mine, par'că tot îi mai aud aşa de departe venit par'că pe o adiere uşoară de vânt, cântecul lui cel de pe urmă ce mi înfiora sufletul, cântecul lui ca şi ultima ciripire îndurerată a unei păsări care moare singură pe craca de unde a cântat o primăvară...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Darul Crăciunului

Virginia, rezemată cu mâinele de latul ferestrei, privește îngândurată la fulgii groși de zăpadă ce se așternalene pe geamurile împestrițate cu flori de ghiață. Umbrele neguroase ale serii prind a se lăsa din ce în ce, pe când din zarea îndepărtată, armatele de nouri albi cu coifuri cenușii, se strecor împrăștiate de vântul care le duce departe.

Peste orașul tăcut omătul a așternut haina lui cea groasă, întocmai ca un lințoliu rece de moarte ce învălue cu umbrele lui pacea îndureratelor țintirime.

Virginia privește înainte la fulgii albi ce se joc înaintea ferestrei, întocmai ca niște copilași răsfățați.

Alături de dânsa o copiliță cu bucle blonde

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ce-i cad în valuri pe umerii rotunzi, se joacă în liniște cu o păpușică mititică aruncându-și din când în când ochii spre mama care stă tăcută la fereastră.

Neștiutoare de nimic dinprejurul ei, copilița se joacă înainte, sărutându-și cu drag păpușica ei frumoasă pe care a îmbrăcat-o în hăinuțe curate că poimâine e Crăciunul.

O lacrimă furișă prinse a pica din ochii Virginiei, iar copilița care o vede plângând o întreabă cu glasul ei nevinovat și dulce:

— Ce plângi, mămico?...

Și dânsa într'un extaz de nebunie, ia copilița în brațe și o sărută pe ochi, pe buze, pe păr... și apoi potrivindu-i frumoasele bucle o așează iarăși pe scaun.

«Spune-mi mămico, de ce plângi?...» o întreabă iarăși copilița, iar dânsa parcă rușinată scoate repede o batistă și și șterge genele înlăcrămate.

Afară s'a înnoptat aproape de tot. Câte-va stele răslețe prind a se aprinde ici și colo pe bolta cenușie, de pe care au dispărut cetele întunecate de nouri. In mica odăiță e atâta liniște și pe pereții albi se văd umbrele focului din sobă ce pâlpâesc în licăriri de lumină aurie. Doar câte-va trosnituri de lemne mai strică din când în când liniștea singuraticei odăițe.

De departe, adus parcă pe aripi de vân-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

turi, se aude vibrând sunetele unui clopot de biserică.

Lang... lang... lang... și clopotul bate mereu despicând aerul cu bătăile lui...

De odată Virginia tresare. Și-aduce aminte că peste două zile e Crăciunul. Intunericul din odăiță se luminează acum de flăcările din sobă ce se aprind în vâlvătăi mari, cari se urcă zgomotos pe coșul prin care vântul șueră ca întrun horn.

...Și i atâta pace în odăița asta care pare că-i pustie. Clopotele de departe se aud mereu. Virginia tresare iarăși.

— Poimâine e Crăciunul!...

O moleșală par'că o coprinde și'și lasă greoaie capul pe mâinile rezemate de spatele scaunului, adormind fără să vrea.

Un palat cu pereți încadrați în oglinzi de cristal se întinde acum înaintea ochilor ei, și din aureola plină de farmec ce'i așternută de-asupra saloanelor, se desprinde mirosul plantelor exotice ce stau așezate frumos prin colțuri.

Imbrăcată în rochie albă, dânsa pășește spre mesele încărcate cu mâncăruri scumpe, la cari o așteaptă o lume plină de viață, o lume care se desfată înaintea meselor bogate. Alături de ea pășește acel pe care dânsa l'a ales mirele inimei sale. Se simte atât de fericită acum în lumea asta care o înconjoară,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în lumea asta care știe să petreacă atâta de bine.

Dar dânsei nu-i pasă nimic de cei dinprejurul ei; nu o desfată nici râsetele nici glumele aristocratice ale conmesenilor căci fiind alături de *dânsul* se simte cea mai fericită.

Și visând înainte Virginia rămâne așa adormită, iar copilița care se ceartă cu păpușica se oprește deodată din jocul ei nevinovat. Aude de departe glasuri de copilași ce cântă duios pe străzile troenite de zăpada ce s'a îngrămadit mult:

Bună dimineața la Moș-Ajun,
Ne dați, ori nu ne dați!...

Și glasul copilașilor se apropie din ce în ce.

Copilița se urcă repede pe un scăunel, rezemându-se cu mâinile de fereastră pentru a vedea pe cei cari cântă așa de frumos.

— Mămico, mămico.. ia te uită, Au venit cu Moș-Ajunul!...

Virginia iresare numai decât speriată din visul cel frumos.

«Ia-te uită, mamică, ce copilași frumoși!...»

— Ah! visul! — esclamă Virginia și luând fetița în brațe, o sărută, o sărută iarași pe față.

Din ochii umezi încep a'i pica șiroae de lacrămi, ce cad pe obrazul cald al copiliței care neștiutoare strigă mereu:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Mămico, ia te uită, mămico, ce copilaș frumoși...

Virginia pune iarăși copilița pe scaun și privește mult la dânsa.

— Ah, cum îi seamănă! Doamne cu ce ți am păcătuit? Cristoase care te naști, pogoară harul tău asupra noastră... și îndurerată începe a plânge ca un copil.

Ce urât îi este fără *dânsul*! Și a lăsat-o pentru un motiv atât de neînsemnat. I s'a părut că a zâmbit unuia de pe drum.

Și iarăși prinde cu mîinile-i înfierbântate căpșorul drăguț al copiliței, sărutând-o mereu fără a se mai sătura.

De afară se aude un alt cântec, ce se depărtează încet pe sub fereastră:

Isuse Dumnezeul nostru,
Tu pace între noi coboară.

— Ce cântec dulce, exclamă dânsa, și aproape împleticindu-se de ameteală se scoală să aprindă lampa.

Ingândurată privește apoi spre icoana lui Christos.

Deodată ușa ce dă în sală se deschide și în pragul ei apare *el*, cel care o părăsise.

— Virginio! Copilița mea! Unde sunteți?!..

Dânsa rămâne înmărmurită. Copilița care aude vocea tatălui pe care nu l mai văzuse de atâta vreme se repede spre dânsul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Tăticule, mi-ai adus jucării, pentru Crăciun ? !...

— Iartă-mă Virginio, exclamă el, întinzând un braţ spre dânsa şi altul spre copiliţă.

«Dorul copiliţei noastre m'a făcut să mă căesc de ce-am făcut, şi să mă reîntorc la voi. Iertaţi-mi amândouă greşeala !...»

Şi ochii acelui care altă dată au revărsat priviri de mânie, acum se umezesc de lacrămi.

Copiliţa se alipeşte mereu de pieptul tatălui reîntors, iar Virginia se uită când la dânsul, când la fetiţă şi nepădind-o deodată un plâns de bucurie, priveşte la icoana ce pare că-i surâde din perete.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

BIBLIOTECA UNIVERSITĂȚII DIN CLUJ

MIȚIȘOR

— ISTORIOARĂ PENTRU COPII —

De-ar fi ținut ziua de joacă un an întreg, Georgică tot nu s'ar mai fi săturat de nebuniile lui. Era un copil răsfățat și-l iubea bunică-sa ca pe un odor scump... Și nici Nicușor fratele lui mai mare de cât el, nu se lăsa ca Georgică să-i ia înnainte.

Și era atâta de drăgălaș Georgică. Avea niște ochi căprii plini de strălucire și un păr blond îi învelea capul în bucle mătăsoase.

Toată ziua alerga ca un strengar prin curte și dintre toți copiii ce se luau la joacă cu el, cei mai isteți era dânsul și cu Nicușor.

Săreau amândoi de colo până colo ca doi cocoșei, iar când se întâmpla ca unul din ei să cadă atunci începeau a plânge mai mult de răsfăț căci nu știau nici ei unde s'au lovit...

Cum în toate casele se găsește câte-o pisică blândă, tot așa și la ei era un pisoiaș

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

alb cu pete negre și cu niște ciucuri roșii atârnați de vârfurile urechilor.

Atâta de bine se jucau ei cu dânsul, și mult îi certa bunica când vedea că nu-l mai lăsau în pace și le zicea mereu:

— «Astâmpărați-vă copii, astâmpărați-vă... Destul atâtea nebunii... Ce tot aveți cu Mițișor de nu-l mai lăsați în pace... Nu vă e milă de dânsul sărăcuțul de el!...»

Și pe când Nicușor se retrăgea pătruns de vorbele bunichii, Georgică par'că nici n'auzea cele spuse de ea, și căsnea înainte pe bietul Mițișor.

Aci-l trăgea de coadă, aci-l juca ca pe un urs, iar el sărmanul tot miorlăia mereu zbătându-se să scape din mâinile lui.

Și bunica văzând că nu-l lasă de loc în pace, începu a-i zice iar, arătându-i cu un deget în semn de bătae și privind supărată prin sticlele ochelarilor ei cu rame vechi și pătate de rugină.

—«Lasă-l în pace Geo gică, că o să te zgârie și pe urmă ai să plângi!...»

Dar vorbele acestea par'că fu o prevestire, căci Georgică dădu repede drumul lui Mițișor și plângând se îndreptă către bunică-sa ca să-i arate sgârietura dela deget.

— «Vezi Georgică... vezi?... Ce să-ți fac dacă nu m'asculți!...»—i a zis bunică-sa atunci, iar Nicușor care văzu sângele ce-i cur-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gea din degetul lui Georgică începu a se ruga de dânsa ca să-l lege, pe când un plâns îl podidi de-odată un plâns ascuțit, de copil, ce se împreună cu plânsul lui Georgică.

Și bunica le-a zis atunci:

— «Lasă Nicușor nu mai plânge căci uite am să-l leg pe Georgică și are să-i treacă buba, numai dacă o să fiți amândoi cuminți și o să m'ascultați!...

Și ei îi promiteau atunci marea și sarea, îi promiteau că vor fi cei mai cuminți copii, și pe când bunica lega degetul, Nicușor se uita să vadă de mai curge sânge și îngâna încet și blând:

— «Leagă-l bine bunicuțo, leagă-l bine, că o să fim cuminți mult de tot!...»

Bunica după ce isprăvi cu legatul îi sărută pe-amândoi ușor pe frunte, spunându-le iar a fi cuminți, caci D-zeu care vede pe toți de-acolo de sus le-aduce vise urâte la copiii neascultători.

Cu toate astea pe Mițișor tot nu l'au lăsat în pace. S'au dus fuga de l'au căutat prin fundul grădiniței și l'au găsit lingându-și labele într'un stufiș. Atunci Georgică s'a repezit ca un cotoi asupra lui de l'a prins de coadă și ținându-l strâns ca să nu-l scape veni cu el la Nicușor, zicându-i cu bucurie:

— «Ai să-i arătăm noi ca să nu mă mai sgârie și-altă dată!...»

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi alergând atunci amândoi cu Mitişor în casă, au desbrăcat un maimuţoi de paie, de hăinuţele lui şi-au îmbrăcat pe Mitişor cu ele. I-au pus apoi şi un clopoţel legat de coadă şi după ce-l gătiră cu toate, alergară fuga cu el, spre bunica care adormise pe un scăunel şi începură a striga înveseliţi:

«I-a uită-te bunico ce-am făcut noi amândoi lui Mitişor! .»

Şi dându-i pisoiaşului drumul din braţe, acesta începu a fuge neastâmpărat prin grădiniţă, făcând larmă cu clopoţelul de la coadă, iar bunica care tresări speriată din somn începu a-şi face cruce văzând isprava lor şi le zise cu glasul duios şi blând:

— «Da bine nu vă e milă de el... Şi tu Georgică nu te-ai săturat că te-a zgâriat la deget!...»

Şi lor nici nu le păsa de vorbele ei ci abia îşi puteau ţinea râsul privind la pisoiaşul ce alerga de colo până colo, zbătându-se în hainele de maimuţoi ce-l strângeau şi căutând a scăpa de clopoţelul de la coadă ce-i zăngănea mereu.

Georgică râdea mai cu poftă de jocul lui nevinovat şi spunea mereu printre gângăvelile gingaşe de râs:

— «Ha! ha! ha! . I-a uită-te bunicuţo...! Ha! ha! ha! ..»

Şi râdea mereu şi râdea şi Nicuşor, bucu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

roşi că se răsbunaseră pe Miţişor, dar deodată li se curmă ca printr'o minune râsul lor zglobiu şi un tremurat grozav le pătrunsese adânc în suflet. Şi-aduseră aminte de vorba bunichii că: «D-zeu care vede pe toţi de-acolo de sus le-aduce vise urâte la copiii ne-ascultători»:

Şi cu lacrămile 'n ochi s'au luat atunci de mână şi s'au dus de-au sărutat amândoi mâna aproape uscată a bunichii, spunându-i tot felul de nimicuri copilăreşti spre a-i erta, iar dânsa —suflet plin de bunătate—le ascultă pocăinţa şi le sărută la amândoi frunţile, pe când într'un stufiş Miţişor se mai zbătea încă în hăinuţele de maimuţoi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Mihail Alexandrescu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cea dintâi lacrimă....

Actrița Amalia Drăghici era sufletul scenei. Intr'o seară jucase rolul *Elisabetei* din *Tannhäuser* și a fost atâta de strălucită în jocul de scenă că un potop nesfârșit de aplauze îi răsplătirâ munca.

In seara aceea l'a cunoscut pe Eugen Vioreanu și din seara aceia visa în fie-care noapte ochii lui frumoși.

Dar într'o zi a venit la dânsa o femee tânără, bine îmbrăcată, ce ținea de mână un copil ca de vre-o șease ani, și fără nici o ceremonie i-a spus deodată cu un glas înduioșător.

— D-șoară, te rog să m'asculți. Dacă nu ți-o fi milă de mine să ți fie cel puțin de copilașul acesta. Eu sunt soția lui Eugen Vioreanu și am venit ca să te....

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Amalia tresări. Nu ştiuse până atunci că Eugen e însurat şi că are încă şi un copil.

«Nu te speria d-şoară căci n'am la mine nici un revolver,—îi zise aceasta observându-i paloarea ce-i coprinse de odată faţa Amaliei. Am venit ca să te rog cu frumosul. Dacă nu-mi vei asculta rugăciunea voi suferi în tăcere nenorocirea ce mi se trage numai dela d-ta. Cred însă că vei avea milă de noi şi ne vei da înapoi, mie pe soţul meu, iar. copilului, pe tatăl său...

— Cum să vi-l dau înnapoi? Ce-i la mine, —îi răspunse Amalia galbenă la faţă.... Şi apoi eu n'am ştiut de loc că dânsul e însurat şi că are şi un copil. Ce e drept îl iubesc, dar ţi-o mărturisesc cu mâna pe inimă că nu-l voi mai iubi.... Şi atunci cu toate că voi suferi mă voi resemna.... Pe lângă fericirea d-tale voi simte şi eu puţină mulţumire sufletească ştiind că am redat unei femei măritate, fericirea ce i-o răpisem fără să ştiu....

Şi când dânsa sfârşi aceste vorbe soţia lui Vioreanu se repezi deodată asupra ei începând a o săruta ca o nebună, iar când se despărţiră la plecare se mai imbrăţişară încă odată atât de fierbinte ca şi când s'ar fi cunoscut de copile.

Când Amalia rămase singură începu să plângă îndurerată, gândindu-se că nu va mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

simți de-acum pe buzele ei, sărutul dulce și arzător al lui Vioreanu. O turburare nesfârșită îi cuprinse sufletul și rămase mult timp pe gânduri. Chipul lui Vioreanu îi apărea mereu în minte și pe când ea ca prin vis se apropia ca să-l sărute pe obraji, auzea parcă glasul soției lui cei spunea;

— Vezi?.. Nu te ții de cuvânt!..,

Dar nu. Aceasta nu fu decât închipuirea unui gând. Ea are să asculte rugăciunea soției trădate și va spune lui Vioreanu că ea iubește pe altul numai a-l face să se întoarcă la soția sa. Se gândea cum să-i spună, făcea fel de fel de planuri, dar durerea ce-i svâcnea cu bătăi repezi în piept, o făcea din ce în ce mai întristată.... Și târziu când se deșteptă din gânduri simți pe gene o lacrimă ce i se scursese din ochi.

* * *

A doua zi s'a întâlnit cu Vioreanu. Când l'a văzut abia și-a stăpânit o emoție cei cuprinse snfletul la gândul că acum avea să se despartă pentru totdeauna de dânsul.

El când o văzu îi citi pe față tristețea ei ascunsă dar nu o întrebă nimic, ci i zise doar atât:

— Ești cam palidă... Se vede că ai studiat vr'un rol de curtezană învinsă...

Și pe când el îi zâmbea, dânsa simțea în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

suflet durerea ce-i creştea din ce în ce mai mare şi căutând să pară mai veselă răspunse cu-o voce înceată:

— N'am nimic... N'am studiat nici un rol ci alt-ceva.. Am studiat un plâns de femee părăsită de iubitul ei, saŭ mai bine zis, un plâns de femee care are să se despartă de iubitul ei aflând că acesta e însurat....

Vioreanu tresări. Să fie vorbele acestea spuse dinadins sau să fie adevărat studiul ei. Şi o bănuială că dânsa a aflat că el e însurat începu a-i încolţi în suflet...

— Şi ai studiat bine plânsul? o întrebă el cu jumătate gură.

— Foarte bine... Ai să-l vezi ..

— Când ve-i juca pe scenă desigur...

— Ba nu, chiar mai curând, şi nu pe scena teatrului unde joc, ci pe scena vieţei unde suntem cu toţi actori...

Prin capul lui Vioreanu începură a trece fel de fel de gânduri. Buimăcit cum era tăcu, fără a mai zice o vorba. Presimţea cum avea să se sfârşească acum idila lor ce nu ţinu decât două săptămâni, iar când îşi mai veni în fire se trezi cu dânsa în Cişmegiu.

— Vezi — reluă dânsa iar, — am jucat amândoi o comedie dar acum o sfârşim prin tragedie. Am aflat că ai soţie şi copil şi tu nu mi-ai spus de ei până acum...

Vioreanu tresări iar. Bănuiala i se înte-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

meiă acum ca adevărată şi nu putu să spună decât atât.

— Ce ai tu cu ei ?

— N'am nimic, dar văd că nu eşti al meu cu totul, şi vezi d'asta trebue să ne despărţim .

— Cum ? Ai zis să ne des....

— Nu... nu...—îi tăie dânsa vorba-- n'am zis nimic dar.....

Şi aci nu mai putu a zice nimic. Il ştia atâta de blând la suflet pe Vioreanu şi n'ar fi vrut a i spune aşa dintr'odată că trebue să se despartă de el.

Pe aleile posomorâte şi triste se cerneau amărâte frunzele îngălbenite.

Peste tot nu erau de cât morminte de frunze iar un vânt de toamnă sufla încet şi rece printre crengile despuiate.

Dânşii mergeau unul lângă altul şi obosiţi se aşezară apoi pe o bancă dintr'o alee mai dosnică, pe când dânsa i-a zis iar.

— Gândeşte-te că ai soţie ... Ceva mai mult şi un copil..

— Şi la ce împiedică asta — îi răspunse el, dându-se cât mai aproape de dânsa — La ce împiedică. Adevărat că am soţie şi copil dar ce-mi pasă. N'am luat-o c'o iubesc. Are zestre şi asta a făcut ca să fie soţia mea.. .

— Ce inimă ai. Dar nu te gândeşti că ea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

te o fi iubind şi că deabia te-o fi aşteptând ca să vii lângă dânsa... Şi apoi şi copilul. O fi întrebând mereu de ce vii câte-odată seara, aşa de târziu acasă .. Ce sunt eu .. O actriţă ce joacă pe scenă nu de dragul artei ci de gândul de a fi plăcută şi admirată ...

— De ce vorbeşti aşa. Prin a mă despărţi de tine înseamnă a mi scoate inima din piept pentru ca să nu mai simt nimic. De n'aş fi gelos pe toţi cei cari te admiră nu te-aşi iubi aşa de mult Spune mi mai bine să mă duc să mor decât să-mi zică că vrei să te desparţi de mine...

— Nu vroi să mă despart, dar gândeşte-te la copilul cu care te-or fi aşteptând împreună..

— Ce tot îmi spui de ei — îi răspunse dânsul revoltat, văzând că toată cauza nu e decât şoţia şi copilul. - Cred că asta nu-i o piedică de a nu iubi femeia care mi place.

Ce, adică nu văd şi de ei? .. Da le dau tot ce le trebue...

— Nu-i aşa cum zici . Vezi de ei, dar nu le dai două lucruri ce sunt mai presus de toate ce faci pentru ei .

— Ce lucruri?..

— Cum? Nu-ţi poţi închipui .. Asta n'o cred ..

— Pe cinstea mea ţi-o spun că nu .

— Iubirea şi credinţa... In loc să le o dai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lor, mi le dai mie, o actriță care azi e cu tine și mâine cu altul Ascultă-mă ce-ți spun. Mai târziu vei regreta poate Nu te uita la mine că sunt tânără, dar am experiența vieței așa cum o poate avea o femeie de cinci-zeci de ani. Mă mir cum de nu poți judeca chiar tu singur că nu faci bine trădându ți soția cu o actriță pe care tot așa cum o săruți tu, o fi sărutând-o poate mulți. 'N'ai știut asta pân'acum dar iată ți-o spun pentru ca să știi pe cine ai lângă tine ..

— La auzul acestor vorbe Vioreanu tresări înspăimântat ca de cine știe ce grozăvenie și îngălbenindu-se la față îi zise cu o privire uimitoare :

— Cum? Afară de mine mai ai și alții. Răspunde-mi repede Asta n'o cred. De ar fi așa ar trebui să fi nebună ..

— Da sunt nebună — îi răspunse ea, cercând să și oprească un suspin ce-i venise până'n gât. — Sunt nebună și mă mir cum n'ai aflat Chiar aseară când ai plecat dela mine un altul a venit de i am dat tot ca și ție aceleași sărutări și îmbrățișări, pe cari eu am jurat că numai ție ți le voi da toată viața.. Pe acesta îl iubesc și mai mult decât pe tine.. Ți o mărturisesc asta adevărat. ..

Dânsul tresări înfiorat de cele auzite pe când un val de sânge închegat îi clocoti par'că prin cap. Vorbele ei, simțea că avea să l

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ducă la nebunie. El nu știa că Amalia mintea, nu știa că toate vorbele ce i le spusese nu erau decât niște invențiuni pentru a l face să se întoarcă la soția ce venise să o roage a-i înapoia pe soțul ce ea îl iubește Amalia făcea deci un sacrificiu, pentru care n'ar fi fost plată spre a il răsplăti.

Și dânsul privind-o și mai uimitor îi zise cu un glas mâniat:

— Intâi am crezut că glumești dar acum văd că spui adevărat...

— Ha .. ha... ha !— începu ea să râdă— îi s'a părut că glumesc. Nu, zău, vorbești serios!.. Ha. . ha... ha! .. i'auzi colo.. Eu îi vorbesc serios și dânsul crede că-i spun verzi și uscate...

— Și încă râzi cu atâta poftă? Cum văd îți bați joc de mine ca de cel mai de pe urmă om de pe stradă... Mi ai spus până eri atâtea jurăminte și acum râzi cu atâta ușurință ca și când eu aș fi un clovn.

— Ce n'ai știut că ești un clovn? Viața e o comedie, iar noi suntem cu toți niște clovni. Sărim și jucăm lovindu ne une ori atâta de tare, dar sub masca veseliei ne ascundem durerile ce ne stăpânesc, pentru a face pe alții să râdă.

— Da... da... E adevărat, dar spune-mi de ce nu mă mai iubești.

— Pentru că iubindu te înainte ași face o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

crimă neiertată şi nu te gândeşti că au să mă ajungă blestemele soţiei şi copilului tău, fiindcă le răpesc fericirea? Nu poţi răpi cuiva fericirea sa, dacă tu n'o meriţi cu dreptate...

Dânsa vorbea cu atâta nepăsare, dar în suflet simţea o durere ce i muşca dintr'însul încetul cu încetul, întocmai ca un vierme ce roade dintr'un măr găunos. Ea îl iubea mult pe Vioreanu, dar n'avea că să facă. Trebuia să dea mai întâi dreptul de iubire celor ce-l merită: soţiei şi copilului.

— Nu e câtuşi de puţin o crimă—îi răspunse dânsul neliniştit. E atâta de departe o crimă de iubirea noastră . La urma urmei n'am de cât să mă divorţez de dânsa şi să trăesc cu tine. Atunci tu nu-mi vei mai spune că faci o crimă iubindu-mă şi nici eu nu voi mai fi nevoit a căta atâtea şi-atâtea pretexte pe cari să le spun ei când vin seara târziu acasă, de la tine. Nu e aşa că-i bună ideia mea? Un cuvânt de aprobare al tău şi sunt gata a face totul ce ţi-am spus...

Ea rămase pe gânduri fără ca să mai zică nimic. Ar fi primit cu atâta bucurie propunerile lui, dar când îşi aducea aminte de vorbele soţiei şi de rugăciunele ei, un fior rece o făcea să se zgudue. Fericirea e atâta de scumpă şi prin a răpi fericirea unei soţii şi bucuria unui copil este cea mai ne ertată crimă posibilă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce stai așa—o întrebă dânsul—văzând-o că tace. Răspunde-mi la ce te-am întrebat și eu sunt gata să te-ascult. Aide răspunde-mi... Dânsa tăcea mereu. Nu știa de loc c'am ce ar putea să i răspundă. Stătea într'o cumpănă atât de teribilă. Se gândea că ar avea să fie atâta de fericită dacă ar zice un «da» dar vorbele soției și rugăciunile ei îi răsunau în orice clipă la urechi. In sfârșit, reculegându-se de pe gânduri răspunse c'un aer nepăsător.

— Nu vroi nimic. Ți-am spus și ți-o mai spun că nu vroi a face o crimă atâta de groaznică, mai ales când îmi spui că vrei să te divorțezi de ea. După ce te vei sătura de mine are să-ți pară rău de cele ce-ai făcut în urmă și vezi d'asta nu vroi...

— Ți-o jur că...

— Destul.. destul... Nu vroi să mai aud nimic... Gândește-te că soția ta te iubește mai mult de cât mine și că copilul s'o fi simțind atâta de fericit când tu-l legeni seara pe picioare. Nu te gândești la durerea ce ai face-o soției tale când ai lăsa-o? Nu vroi să te-ascult. Fugi de lângă mine și du-te lângă acei ce te-or fi așteptând cu atâta dragoste ca să te vadă intrând pe ușă .. Și dacă vrei să-ți spun acum și mai adevărat de ce nu vroi să te-ascult, iată: soția ta a venit la mine dimpreună cu copilul și m'au rugat amândoi atâta de blând ca să nu le răpesc fericirea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dânsul când auzi aceste vorbe sări ca înţepat de pe bancă, şi uitându-se ţintă în ochii Amaliei o întrebă nerăbdător de a şti precis adevărul.

— Cum? Adevărat?.. A venit cu copilul la tine? ..

— Da! A venit! ..

— Va să zică a aflat.. Ce voi face acum...

— Nu fi îngrijat - îi zise dânsa repede căutând să-l potolească.—Ea n'are să spună nimănui nimic. Să fii sigur de asta mai mult ca de orice. Du-te acasă lângă ea şi arată-i iubirea ce mi-o arăţi mie, cere-i ertare, şi să vezi, atunci, că ve-i fi mai fericit de cât cum ai fost cu mine

Dânsul rămase pironit locului. Un văl gros de întuneric simţi că-i întunecă albul ochilor. Remuşcare începuse să-i cuprindă puţin câte puţin sufletul şi pe când dânsa se sculă de pe bancă şi plecară iarăşi împreună spre poarta din Bulevard, el simţea cum picioarele abia-l mai ţineau.

Când .fură aproape de eşire dânsa îi întinse mâna zicându-i încet:

— Fă aşa după cum ţi-am spus şi vei vedea cât de drepte au fost vorbele mele. Am căutat adineauri ca să te fac a fugi de lângă mine, spunându-ţi că iubesc pe altul, dar când am văzut că nu te pot depărta prin aceasta a trebuit să-ţi spun adevărul ..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

El numai zise nimic. Își trase repede mâna sa rece din mâna ei caldă și zicându-i «Adio!» o porni ca un nebun spre casă, pe când Amalia rămase privindu-l din urmă. Îl iubea atâta de mult dar n'avea ce să facă, și privi după Vioreanu până ce se pierdu din ochii ei. O durere groasnică simți că-i cuprinde sufletul, o durere ce nu-i va trece curând. Îl iubise atâta de mult și acuma când se văzu despărțită de dânsul pentru totdeauna, fel de fel de gânduri începură a-i năvăli prin cap. Îi era atâta de greu fără dânsul și simțea cum că nu va putea trăi fără să mai audă în fiecare seară șoaptele glasului său, căci sunt une ori inimi cari făcute par'că una pentru alta se iubesc atâta de mult, iar când se despart, dacă nu amândouă, una din ele trebue să moară.

Trecură de la despărțire șeapte zile și 'n seara zilei când se împlini săptămâna Vioreanu citea cu atenție un jurnal. Deodată rămase înmărmurit. Văzu scris cu litere mari în josul unei pagini «Aseară la orele opt s'a sinucis în camera sa de la Hotel Regal, actrița Amalia Drăghici. Cauzele sinuciderii nu se cunosc...» Când isprăvi de citit aceste rânduri rămase ca trăsnit, pe când mâinile i se încleștară pe jurnal.

De-odată un gând îi fulgeră prin minte. Ea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

îl iubise adevărat și de sigur pentru el se omorâse. Se gândea că numai soția lui era toată cauza. Și pe când privea cu mânie spre soția ce stătea tăcută la o masă citind și ea o carte, un alt gând îi fulgeră iarăși capul.. Și ca un om turbat se duse de luă un revolver dintr'o odae vecină și plin de mânie se întoarse cu el cu gândul să tragă în aceia care fusese cauza sinuciderii Amaliei Drăghici, la care el ținuse atâta de mult.

Copilul stătea în fața unor icoane și-și făcea rugăciunea pentru culcare, îngânând încet cu glasul nevinovat:

— Tatăl nostru care ești în cer—și apoi la urmă zise cu glasul tare—și nu ne duce pe noi în ispite și ne isbăvește de cel rău!...

Vioreanu când auzi rugăciunea nevinovată a copilului: «și nu ne duce pe noi în ispite .» rămase cu ochii țintă la dânsul pe când revolverul îi scăpă din mână.

Rugăciunea îi pătrunsese ca o teamă în suflet și se scutură ca de-o povara grea de gândul de-a-și omorî soția din cauza unei actrițe Ca un nebun se repezi de luă copilul în brațe și sărutându-l pe amândoi obrajii se duse cu el lângă soția ce rămase speriată pe scaun, iar pe când prima lacrimă scursă din iubirea ce i se născu în piept pentru cele două ființe, îi brăzdă obrazul, începu să le sărute cuprins de-o dragoste nouă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Rânduri duioase...

Nu ştiu ce am dela o vreme 'ncoace, că stau uneori ceasuri întregi gândindu-mă la tine. De chipul tău, ce-l port veşnic în minte, mă leagă cele mai scumpe amintiri dintr'o vreme pe care am trăit-o amândoi odată.

Te văd întocmai ca atunci când îmi eşeai surâzătoare înainte, şi când în înserările de vară mă aşteptai nerăbdătoare 'n pragul porţii ţinându-ţi mâna streaşină la ochi şi cătând in zarea prăfuită a drumului ca să mă vezi venind de departe. Apoi când m'apropiam de casa voastră plutea atâta bucurie pe faţa ta şi luându-mă de mână fugeai cu mine sub umbrarul din grădină unde mi-arătai atâtea şi-atâtea bagadeluri lucrate de tine, iar dacă eu ziceam că nu-s frumoase, o atingere uşoară de palmă, ce-o simţeam alunecându-mi încet pe obraz, îmi era răsplata.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

...Şi ne spuneam fel de fel de nimicuri în cari puneam amândoi atâta credinţă, iar în sufletele noastre simţeam atunci o mulţumire ce ne făcea a ne iubi şi mai mult. Vorbeam câte-odată şi de Fericire şi credeam că ea n'o să dispară în veci din inimile noastre. Vezi?... Noi nu ştiam că Fericirea e o pasăre prizonieră care de-abia aşteaptă să vadă uşa coliviei deschisă spre a zbura şi a nu se mai întoarce nici odată...

Câte odată când mă priveau pătrunzători şi duioşi ochii tăi verzi şi mari cât o migdală, mă străbatea o înfiorare caldă, iar când simţeam alunecând pe după gâtul meu mâna ta uşoară atunci retrăiam clipe de vis.

Şi ce dulce era gingăşia râsului tău plăcut, iar eu când te vedeam aşa de frumoasă şi veselă mă îmbucuram atâta de mult în suflet, căci te ştiam că eşti fica suferinţei şi doar când erai cu mine îţi uitai pentru câte-va ceasuri durerile ce te stăpâneau în robia lor puternică şi nemărginită.

Aveai în suflet memoria tatălui tău iubit, mort cu puţin timp în urmă, şi te durea mult când îţi vedeai biata mamă luptând cu greutăţile şi necazurile vieţii. Şi dacă puteam face şi eu ceva pentru voi, nu era decât vorbele mele de încurajare în speranţa unor zile mai bune.

Intr'o zi a venit la voi un prieten vechi al

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tatălui tău şi te-a cerut de soţie iar când am venit apoi şi eu şi tu mi-ai spus despre asta, o groapă mare mi se păru că se deschide sub picioarele mele. Ai tăi, nu ştiau nimeni nimic despre dragostea noastră şi dacă veneam la voi aproape în fiecare zi, considerau aceasta ca o iubire ce-o aveam pentru voi, dar cu toate astea când mama te auzi când tu-mi spuneai de cel venit să te ceară, îşi aţinti privirile căutătoare spre mine ca şi când ar fi vrut să mi citească pe faţă impresia ce mi-o făcea această ştire... Şi când eu am tresărit de cele auzite uitându-mă ca un năucit la tine, atunci am văzut cum privirea ei s'a întristat deodată ca şi când ar fi vrut să te mustre că m'ai făcut să devin neliniştit cu ceia ce-mi spusese-şi. Şi când o bănuială, că eu te iubesc, se prinse în privirile ei, te-a chemat apoi în casă şi ce-oţi fi vorbit nu ştiu. Atâta mi-aduc aminte că tu ai eşit afară cu faţa plină de veselie şi privindu-mă cu-o uitătură plină de milă mi-ai zis mângâindu-mă pe frunte:

— Nu fi îngrijat... Mama nu vrea să mă mărite de-acum...

Atunci am mai prins par'că viaţă, am simţit sufletul uşurându-mi-se ca de-o povară grea şi dându-mă mai lângă tine am privit mult de tot în adâncul strălucitor al ochilor tăi până când o lacrimă mi se prelinse între gene.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Vara cu zilele ei calde trecu, şi tu ai rămas tot aceiaşi pentru care eu veneam în fie care zi la voi, şi începu să se arate sosirea toamnei cu seri răcoroase, cu spulberări de frunze galbene, cu vânturi uşoare şi amurguri cenuşii iar când văzui frunzele acelea ce căděau din gutuiul din grădină, peste capetele noastre, simţii cum un regret mi se lasă pe inimă şi am tot privit mult la ele, asemănându-le cu viaţa sufletelor noastre.

Intr'o duminecă după amiazi, nu ştiu ce dor ţi-a răscolit atunci pieptul că mi-ai spus că vrei să mergem undeva departe de zgomotul lumei, şi plecând amândoi nu ştiu nici eu pe unde şi prin ce locuri am trecut, că ne-am trezit în faţa porţii cimitirului dela marginea oraşului. Tu păreai atâta de pătrunsă la suflet de acest lăcaş al morţilor iar când am intrat înăuntru un fior rece mă cuprinse şi pe mine. O sumedenie de cruci albe, unele mari şi frumoase, altele mici şi umile, se întindeau înnaintea noastră, iar noi sfioşi ca doi străini veniţi de departe, am pornit printre mormintele peste cari toamna începuse să aştearnă covor de frunze veştede.

Era atâta pace prin prejur şi doar paşii noştrii se auzeau cum scârţâiau pe pietrişul de pe aleile lungi ce duceau spre grămezile de morminte.

Când vedeam câte-o cruce cu vre-o poezie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pe ea ne opriam şi citeam cele scrise şi ţiu şi-acum în minte un epitaf de pe mormântul unei fete tinere, o poezie făcută chiar de dânsa, sărmana poetă:

«Avui şi eu o stea plăpândă
Pe-al vieţii mele jalnic cer,
Dar n'avusei de dânsa parte
Căci vai se stinse în eter!..»

...şi când apoi ne priveam, ne vedeam ochii înlăcrămaţi, pe când tu-mi ziceai:

— Ce e viaţa noastră?...

...iar eu îţi răspundeam înconjurându-ţi mijlocul:

— O frunză uşoară ce se desprinde de pe ram la prima batere de vânt...

Şi tu înfiorată atunci de răspunsul dat, îmi apucai braţul cu amândouă mâinile şi lăsându-ţi capul pe umărul meu suspinai încet şi duios.

Am trecut apoi şi spre Valea Plângerii unde vedeam mormintele cele mititele cu cruci strâmbe şi rupte, cu candele stinse şi sparte şi trecând din grămada de morminte frumoase acoperite de statui şi de cruci aurite, în grămada acestor l'alte mici, mi s'a părut că trec dintr'o stradă pavată frumos, cu clădiri înalte şi scăldate'n soare, într'o ulicioară pipernicită cu colibe dărăpânate şi mici ce stau par'că să se prăbuşească. Şi mă gândeam atunci: la ce folos să am un mormânt mare şi îm-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

prejmuit cu garduri scumpe, pe câtă vreme corpul meu poate să se odihnească tot atâta de bine şi într'un mormânt ca acestea din Valea Plângerii.

Un vânt uşor sufla peste capetele noastre şi ţie-ţi lua şuviţele de păr de sub pălărie ridicânduţi-le în sus. Inserarea începuse să-şi lase încetul cu încetul vălul ei purpuriu şi'n pacea ce plutea în jurul nostru era par'că atâta mister nepătruns, când priveam şi nu vedeam înainte decât crucile mititele ce stăteau sfioase în liniştea înfiorătoare a înserării.

Ce dulce e singurătatea... Atâtea fioruri dulci îţi strecoară ea în suflet!...

...Şi strânşi unul lângă altul pornirăm innainte printre mormintele părăsite şi uitate, păşind încet, înfricoşaţi par'că de teama să nu se deştepte morţii...

Nu ne mai venea să plecăm din cimitir, dar când văzurăm prima stea că răsare în infinitul întretăiat de nouraşi albişori, atunci o luarăm încet spre poartă iar când fu aproape să eşim, nu ştiu cum de ne-am oprit de-odată amândoi de am mai privit mormintele ce rămâneau plângătoare în urma noastră ca şi când le-am fi dat să înţeleagă că vrem a le zice:

— Ca mâine ne veţi acoperi şi pe noi... La revedere...

Trecu şi dela aceasta vreme multă şi noi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ne înprietenirăm atâta de bine că eu îţi ziceam ţie:

— Soră!...

.. iar tu mie îmi ziceai:

— Frate!..

Ne învăţaserăm atâta de mult unul cu altul, că de trecea o zi fără a ne vedea ni se părea c'a trecut un an.

Mai ţii minte şi serile acelea când ne plimbam pe cheiul gârlei, ce străbătea încet oraşul; ascultând la fâşiitul lin al apei ce se pierdea încet în melancolia nopţii?

Atâta vrajă ne cuprindea atunci sufletele şi pe când tu te gândeai poate la cele ce-or să vie, eu îmi făuream în gând o mireasă palidă, cu sufletul bun şi milos, care să se înduplece la suferinţele omeneşti: mi te făuream pe tine.

Ce dulce e să te plimbi noaptea pe marginea unei ape, ascultând cântecul ei etern...

Dar vezi tu toate trebue să aiba un sfârşit pe lume şi într'o seară târzie şi tristă ca'n seara aceia din cimitir, am venit la tine şi ţi-am spus că plec departe, iar tu când ai auzit acestea m'ai privit blând şi suspinând în ascuns mi-ai zis atâta de duios:

— Şi pe mine cui mă laşi?...

Nu ştiu ce ţi-am mai spus atunci dar ştiu că m'am trezit în în orăşelul acesta strâmt

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

departe de tine şi de locurile ce ni-au fost aşa de dragi.

Dar totuşi cu toată depărtarea ce mă ţine despărţit de tine, te am în ori-ce clipă în gând, şi când mi-aduc aminte de zilele acelea de vară şi de serile când tu tăcută păşeai alături de mine strângându-mi atâta de dulce braţul, simt în suflet o înfiorare rece, şi pe când gândul mi se luptă cu amintirile ce cearcă să-l doboare, eu încep a plânge ca un copil...

Şi aicea sunt atâta de singur. Orăşelul acesta micuţ aşezat în poalele munţilor prelungiţi din lanţul Carpaţilor, mă predispune şi mai mult la melancolie. Ridic ochii spre zare şi nu văd de cât vârfurile munţilor şi ceiace mă face să mă întristez une ori şi mai mult este cimitirul ce-l văd cum stă umil pe muchea unui deal ce se prelungeşte în marginea şoselei ce duce spre barieră.

Mi-aduc aminte, de câte ori îl privesc, de dumineca aceia din începutul toamnei când am turburat şi noi odată, împreună, pacea morţilor. Par'că văd tot aceleaşi cruci mititele din Valea Plângerii, iar seara arar de se vede vre-o candelă sclipind la căpătâiul vr'unei grămezi de muşuroi proaspăt.

Şi-atunci par'că tot îmi pare că eşti şi tu lângă mine şi pe când o lacrimă mi se usucă între gene, cat să văd dacă au lăcrimat şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ochii tăi.. Şi când văd că în jurul meu nu-i nimeni atunci îmi dau seamă că gândul vrea să mă amăgească cu închipuirile lui.

Câte-odată stau trudit la masa de scris, cu scrisorile tale dinnainte şi m'apucă une ori miezul nopţii tot citindu-le şi recitindu-le, că ţi le ştiu aproape pe de rost.

Rânduri duioase, rânduri isvorâte din sufletul tău atunci când amintirile îţi răscolesc poate şi ţie gândul, rânduri din cari eu îmi fac zilnica hrană sufletească...

Şi atunci când le citesc ma gândesc cât de iute trece vremea când eram lângă tine şi cât de încet trece acum...

Dar cât de neştiutori suntem noi oamenii... Tu ve-i fi aşteptând ca zilele să treacă cât de repede ca să mă vezi iar lângă tine şi eu în nesocotinţa mea mă stăpânesc tot aceleaşi gânduri .. Vezi noi nu ştim că cu fie-care zi ce trece, se scutură o frunză din arborul vieţii noastre.. Nu ştim că cu cât ne zorim ca zilele să treacă mai repede, cu atât ne grăbim calea spre mormânt...

Dar sfârşesc. Ochii mi s obosiţi şi capul a început a-mi vâjâi. Miezul nopţii mi-l anunţă un clopot de departe, ale cărui bătăi străbat cadenţat liniştea nopţii. Tu vei primi aceasta mâine seară.

O vei ceti poate înnainte de a te culca şi eu, îţi zic acum încet : «Somn uşor !...»

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

O fire ciudată

Adina Fotescu se învățase dela părinți cu obișnuitele sale sindrofii și de aceea toate vorbele lui Iorgu — bărbatu-său — pentru întreruperea lor, erau în totdeauna neluate în seamă.

— Pentru numele lui D zeu, Adino, gândește-te că-i atâta cheltuială

In fiecare săptămână e prea des. Mai lasă-le încolo ...

Iar Adina mișcându-și nervoasă cutele obrazului ce da spre începutul ofilirei, îi răspunse cu înverșnnare:

— D'a se poate asta? Vrei să râdă lumea de noi? Ce-or să zică când vor auzi una

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ca asta. In fiecare casă are să se vorbească pe socoteala noastră: A-ţi auzit.. Foteştii şi-au suprimat sindrofiile.. Se vede că le e frică că cheltuesc prea mult cu ele. Şi câte şi mai câte... Nu ştii cum e lumea...

Şi pe când Iorgu se da pentru a zecea oară învins de vorbele Adinei, dânsa măgulită în suflet de izbânda sa, se duse de-şi aranjă în faţa unei oglinzi, firele de păr ce i se lasară pe frunte. Se tot privea mereu, întorcându-se în fel de fel de chipuri, îşi bătea cu palmele şoldurile bine pronunţate, şi strângându şi apoi bluza pe corp, lăsă sa se i întrezărească prin ea, delicatele forme rotunde ale pieptului. Era trecută de trei zeci şi cinci de ani şi încă tot mai păstra pe obrajii ce începură a se încreţi. urmele unei frumuseţi după care Iorgu suspinase în tinereţe.

Dânsui nu era aşa bătrân. Avea numai cinci zeci şi cinci de ani şi un corp voluminos îi dădea aspect de om cu vază în cartierul din strada Clemenţei unde şi-avea proprietăţile: câte va perechi de case şi un loc mare pe care bălăriile crescură ca p'un maidan.

— D'a destul dragă.. Ce atâta cochetarisealâ? M'ai înebunit de când te tot uiţi în oglindă. Ascultă ce vroi să-ţi vorbesc — îi zise apoi Iorgu înnervat, văzând că dânsa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

numai isprăveşte la oglindă. Şi venind mai lângă ea începu a i vorbi iarăşi încet şi rar cu o voce tărăgănată—Alte vremuri erau înainte. Pe atunci erau şi bani mai mulţi, dar acum înţelege-te că nu se poate...

— Ce să nu se mai poată? — întrebă Adina, de odată, luându-şi faţa din oglindă.

— D'a de ce vorbirăm până acum? — îi răspunse Iorgu — Unde ţi-e gândul? Înţelege-te că nu mai dispun pentru a face atâta cheltuială cu sindrofiile tale. Acum trebue să strângem bani albi pentru zile negre. .

Dânsa auzind aceste vorbe se înfurie peste măsură şi încruntându şi cutele de pe frunte îi zise răstit.

— Ce? Să-mi tai mie sindrofiile. Ai poate vre-o amantă căreia trebue să-i dai bani. Nu merge dragă aşa, nu merge...

Şi când Iorgu sări, ca ars, de cuvintele ei, ea plecă într'o odae de alături bolborosind printre dinţi:

«Ce viaţă, ce viaţă., Vai Frau Immergarten mai bine te ascultam pe tine...

O apucase un atac de nebunie, şi Iorgu privind-o din urmă exclamă dând din cap în semn de compătimire:

— Vai de tine!

II

Când Iorgu Fotescu a văzut întâia oară

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pe Adina era flăcău de trei zeci și cinci de ani. iar dânsa o copilă ce abia împlinise cinci spre zece ani și care roșia de câte ori auzea pe cine va vorbind de măritiș

Părinții ei negustori cu dare de mână o dară la Notre-Dame și acolo primi dânsa primele cunoștinți de pașii ce avea să-i poarte în viața de mâine. Avea o fire tăcută ca acea a lui Frau Immergarten—călugăriță de franțuzește—ce-o iubea așa de mult fiind-că era: D-ra Adina Mușătescu, fică de părinți bogați și cari n'ar strica dac'ar stărui pe lângă *papilicu* — așa învățase ea acolo că se zice la tată — ca să-l îndemne a da vre-o mie de franci pentru Notre Dame. Atâta i-a spus Frau Immergarten și a fost destul ca'n prima Sâmbătă, când Zamfir Mușetescu veni cu trăsura să și ea fata dela institut, Adina să-i spună de această donație foarte nimerită.

La început Mușătescu s'a cam codii, căci de.. o mie de franci era cam mult, dar fiind-că n'ar fi vrut să jicnească sufletul fetei lui pe care o iubea ca ochii din cap, o sărută încet pe frunte zicându i cu bucurie

— Ce inimă miloasă ai bonbonelul tatii.. Cum de te ai gândit la asta ..

Și pe când dânsul o întreba mereu dacă nu cumva a învățat o vre-o călugăriță, ea protesta cu un aer de naivitate prefăcută, spunând cu glasul pe jumătate:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Zău, nu m'a învățat nimeni, dar vezi, tu, când te uiți la călugărițele astea cât sunt ele de bune cu tine spune mi dar. nu-ți vine în gând una ca asta, știindu le cât sunt de sărace și câtă bucurie le ai face cu o asemenea faptă

Mușătescu nu mai putea de bucurie. Își luă fata în brațe și o săruta mereu, iar când trăsura ajunse acasă se duse fuga de spuse și nevesti-sei ce inimă caritabilă are fica lor.

— Și crezi că nu merită sărmanele ca să ți faci cu ele o pomană ca asta, — răspunse dânsa mângâindu-și cu dragoste fata— Ele sunt adevărate educătoare în mâinele cărora îți poți încredința o fată, dar nu ca domnișoarele profesoare ale noastre de la școlile românești cari toată ziua nu fac altceva, decât să ți pedepsească fata cum au dumnealor poftă, căci de!... sunt ditamai profesoare plătite de Minister. .

D na Mușetescu vorbea cu aprindere, citindu i-se pe față o revoltă atâta de mare pentru școlile românești unde—zicea dânsa— că o fată mai mult se prostește de cât să se deștepte, și pătrunsă la suflet de ideia nimeritā a ficei lor, o luă deodată 'n brațe sărutând o pe amândoi obrajii și mângâind-o cu dragostea cu care o mamă își alintă singura ei copilă.

Apoi în ziua de Luni când ușa cancelariei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dela Notre-Dame se deschise încet și Adina pășì sfioasă pragul întinzând spre Frau Immergarten un săculeț plin cu bani de aur, aceasta rămase aproape înlemnită. N'ar fi crezut ca vorbele acelea de ligușire spuse pe lângă aceasta fată să dea un rod atât de bun și atâta de repede.

— Papa mi-a dat cu bucurie. Nu i-am spus cine m'a învățat ..

Și când Adina sfârși aceste vorbe călugărița se repezi cu lăcomie ai lua din mână greoaia pungă, care, de ar mai fi ținut-o mult i-ar fi căzut jos.

— Vino să te sărut scumpa mea, vino să te sărut, — îi zise dânsa apoi și trăgând-o spre pieptul ei îi zise iar :

Isus Christos a zis că cineva când face un bine să nu știe și altul de el, și ți-o spun aceasta pentru că tu să nu spui la nimeni că ai dăruit institutului nostru o mie de franci...

Trecură cinci ani în urmă Adina Mușătescu mai avea un an până să termine cursurile institutului și când se gândea că avea să se despartă de Frau Immergarten îi părea atât de rău, simțind în sufletul ei că iubea mai mult pe această călugăriță străină de sângele ei, decât pe mama sa, și mai simțea și dorul acela ce o îndemna a se face și dânsa călugăriță, acolo, departe, toc-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mai la o mânăstire de lângă Paris. unde ar fi atât de fericită, şi unde după moarte ar dobândi împărăţia cerului, dacă ar lăsa averea ei întreagă veniturilor mânăstirei. Îi părea aşa de dulce vocea lui Frau Immergarten şi-i plăcea atât de mult să stea noaptea de vorbă cu ea în dormitor, atunci când în paturile întinse în rânduri drepte ca nişte fantome albe, fetele celelalte dormeau duse, şi când candela ce ardea deasupra statuetei lui Christos, arunca peste toate paturile licăririle ei de lumină gălbue şi tremurătoare.

Câte odată trecea din patul ei în patul călugăriţei şi adormeau amândouă una în braţele alteia, iar spre ziuă trecea înapoi în patul ei de frică să n'o vadă fetele.

La sfârşitul săptămânei când d-l Muşătescu venea de o lua iarăşi acasă, dânsa părea atunci atât de indispusă, iar când—acasă—d nu Muşătescu o întreba ce are Adina nu spunea nimic, dar simţea în sufletul ei dulceaţa aceia, când braţele moi ale lui Frau Immergarten îi strângeau cu putere mijlocul făcând-o să simtă o plăcere atâta de mare. Şi tot aşa era Adina tristă în fie care Sâmbătă când se aprop a ceasul ca d l Muşătescu să vie a o lua acasă, dar într'una din Sâmbătă ea le zise:

— Ar fi bine să nu mă mai aduceţi acasă!

Dânşii rămaseră atunci uimiţi de vorbele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ei și luând o mai pe departe, Adina mărturisi dragostea dintre dânsa și Frau Immergarten. D-na și d-l Mușătescu se priviră atunci unul pe altul, iar apoi retrăgându se singuri într'o odae de alături hotărâră să n'o mai lase la institut, pe când d-nul Mușătescu începu să strige tare :

— Auzi infama, auzi... Vrea să ne convertească fata...

Și când dânșii au venit înapoi și i-au spus Adinei că nu se va mai întoarce la școală ci va rămânea acasă, aceasta a făcut niște ochi mari, a privit speriată spre ei și cu un glas tremurător îi întreabă repede :

— Pentru totdeauna ?

— Da, pentru totdeauna—îi răspunse necăjit d nul Mușătescu, iar Adina simți atunci cum i se urcă tot sângele în cap, și ne mai putând să zică nimic începu a plânge cu hohote suspinând apoi cu sughițuri

— Vai, Frau Immergarten, te-am părăsit fără să vroi .

Și plânse apoi mereu și 'n zilele următoare că nu-și mai găsea pace de loc și slăbea văzând cu ochii, iar d-na Mușătescu observând starea fetei, care nu se mai în drepte de loc, se duse la d-l Mușătescu și-i zise cu o hotărâre venită așa deodată.

— Știi ce Zamfir?! S'o măritâm. Chipul afurisitei ăleia de călugărițe n'o mai lasă'n

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pace. S'o măritäm căci altfel se usucă da'n picioarele...

— Aşa de tânără! Ce eşti nebună!.. îi răspunse dânsul privind-o mirat de vorbele ei.

— D'a eu câţi ani aveam când m'ai luat tu? Adu-ţi aminte!..

— Cinci spre zece!

— Atunci? Adina n'are tot atât?

Şi d l Muşătescu tăcu din gură. Nevastă sa avea dreptate şi deci trebuia să pue la cale căsătoria Adinei.

Incepu să facă în fie care Jouia după masă câte o sindrofie costisitoare, sindrofii în cari şampania curgea spumegoasă în pahare, iar prăjiturile se răsfăţau îngrămădite pe tăvile mari de argint, ornate frumos cu fel de fel de flori ce stăteau gravate pe ele.

Trecu, aşa, o lună de zile şi mosafirii se învăţară a veni regulat în fie care Joui la sindrofiile Muşăteştilor, unde pe lângă sticlele de şampanie şi prăjiturile din tăvi aşezate pe o masă, pe altă masă mai mică înconjurata de mosafiri ce jucau maus, grămezi de franci luceau în mijlocul ei, ca la urma jocului să îngreuieze buzunarele celui norocos.

Starea Adinei se îndrepta din ce în ce şi revenind iarăşi la frumuseţea sa ispititoare de mai înainte, simţi în inimă cum ceva îi furnică în sus şi în jos, atunci când sub-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

locotenentul Livian—unul dintre mosafiri—o privi cu ochi dulci. Livian era un stricat, un conrupt în toată puterea cuvântului, și încetul cu încetul răuși să facă pe Adina a se retrăgea cu el prin colțurile salonului, ascunse de foile late de palmieri înalți, iar când dânsul îi înconjura mijlocul cu brațele lui puternice, ea își aducea aminte de strânsorile lui Frau Immergarten și atunci suspina adânc.

Printre cei învitați regulat era și Iorgu Fotescu, mare proprietar, fost de două ori deputat și care avea speranță s'ajungă și ministru. De la început Mușătescu își aruncă ochii pe dânsul și se gândea că acesta ar fi foarte nimerit să fie bărbatul Adinei. Și așa a și fost căci peste două săptămâni de la aceasta, Mușătescu anunță rudelor și cunoscuților, logodna Adinei cu Iorgu Fotescu. La început Adina nu vrusese, căci ofițerul Livian îi plăcea mai mult, dar trebui să facă așa după cum i se poruncește și-și plecă cu supunere capul sub voința d-lui Mușătescu. Peste o lună făcură și nunta, după care Adina se numi d-na Adina Fotescu.

Dar vezi, că dacă mănânci o mâncare în silă îți vine rău, și tot așa și Adina nu prea avea la inimă pe d-l Iorgu, cu toate că era un om ce-i făcea toate gusturile ei capri-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cioase. Intr'o zi, ea își aduse aminte de Frau Immergarten și începu să plângă, iar când își aduse aminte și de gândul ei ce-l avea de a se face călugăriță, un fior reînviat îi străbătu sufletul. Potolindu-și apoi plânsul îi veni gust să-și facă și ea un costum ca acel al lui Frau Immergarten și ducându-se de-i spuse lui Iorgu toată amintirea ei de la Notre-Dame, dânsul îi făcu pofta, căci într'o săptămână gândul Adinei fu împlinit. Când ea văzu apoi boneta și costumul de călugăriță nu mai putu de bucurie și se duse fuga de sărută obrazul cu peri țepoși al lui Iorgu — singura sărutare ce i-o dăduse cu pofta inimei sale căci cele l'alte de pân'atunci îi fură date toate în silă.

— I-a îmbracă-te să văd cum te prinde— îi zise apoi dânsul zâmbind și după ce Adina se duse de se îmbrăcă și veni înapoi, Iorgu rămase înmărmurit, zicându-i cu mâinile împreunate :

— Să juri că ești călugăriță. .

Ea se duse atunci la oglindă în care privindu-se mereu nu se mai îndura să plece din fața ei, și venind în urmă lângă Iorgu, îngenunche alăturea de el, își împreună palmele în semn de rugăciune și începu să cânte cu o voce duioasă și plină de dulceață : *Ave Maria !* La început Iorgu crezu că dânsa glumește, dar când văzu că trece

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

aproape un sfert de ceas şi ea tot cântă înainte, o luă de braţ şi încercându-se a o ridica din genunchi îi zise încet :

— Aide că ai cântat destul, călugăriţa mea frumoasă...

Dar Adina n'auzea nimic; cânta înainte ca şi când s'ar fi aflat în faţa altarului cu lumânări multe din capela de la Notre-Dame pe când Iorgu rămânâd ca împietrit începu s'o zgudue de umeri.

— Adino, n'auzi, Adino! îi striga el mereu, dar degeaba. Ea cântă înainte, oprindu-se deabia peste un sfert de ceas şi atunci începu să aiureze. Dânsul văzând aceasta trimise numai de cât după doctor iar când acesta sosi Adine îşi venise în fire.

Şi de atunci Iorgu i-a luat costumul de călugăriţă din cuerile ei şi i l'a ascuns pentru ca ea să nu se mai îmbrace cu el.

In rău, în bine, trecură de la întâmplarea aceasta optsprezece ani şi asta e toată povestea Adinei până în momentele când se certa cu Iorgu pentru sindrofiile ei.

III

Peste un sfert de ceas când Adina se întoarse înapoi, Iorgu rămase înmărmurit. Dânsa se îmbrăcase iarăşi în costumul de călugăriţă, şi venind în faţa lui îi întinse mâna zicându-i

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Adio dragă Iorgule... Eu plec la mănăstire.

Dânsul o privea mirat. Citise pe față ei inceputul unui atac de nebunie și nu i zise nimic pentru ca să n'o zdruncine mai rău. Când văzu însă privirea ei rătăcitoare, ochii acei ce se dădeau mereu peste cap și spumele ce începură să-i răsară în colțurile gurei, îl cuprinse o frică grozavă și începu să strige :

— Adino dragă, Adino. Ce ai... Astâmpără-te...

Și pe când ea începu să facă fel de fel de gesturi din mâini și să zgâiască la dânsul ochii turburați, el începu să tremure și cuprins de un acces de nervi, căzu grămadă pe patul de lângă dânsul.

Adina nu-și mai dădea seama de nimic, îl văzu căzând dar nu putu să priceapă că-i venise rău, și strângându-și buzele înspumate începu să strige iarăși.

Adio Iorgule... Adio!. . și eși afară pe ușă.

Când Iorgu se trezi din acces văzu că Adina lipsește din casă și sculându-se repede de pe pat eși afară ca un nebun coborând câte trei trepte de odată pe scara ce ducea în curte, dar când ajunse la capătul de jos al scării rămase de odată pe loc. Inaintea lui, Adina stătea lungită jos pe când din frunte — unde se zgârie când

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

scoborâ în neştire scara, de un colţ al unei trepte.—sângele îi ţâşnea mereu.

— Ce ai făcut Adino, ce ai făcut? — îi zise dânsul atunci, iar ea care tot mai aiura întinse mâinile către el zicându i rugător.

— Ajută-mă dragă Iorgule să mă scol, ajută mă ..

Vroi să mă duc la mânăs ire .. Aşa mi-a zis Frau Imnergarten !.. Şi pe când Iorgu îi întinse tremurător mâinile, ea se scuturâ de odată ca străpunsă de un fior şi revenindu-şi în fire îi zise ruşinoasă de cele ce făcuse :

— Vezi dragă Iorgule, vezi?.. Ţii mai mult la bani de cât la mine.

Dar dânsul nu i-a mai zis nimic, a luat-o în braţe şi a dus-o sus în casă, şi după ce trecu o săptămână, în care Adina se restabili cu totul, aceasta îi zise râzând.

— Doamne, Doamne... Ce va să zică nervii... Dacă muream ..

Iar Iorgu sărutând-o ca 'n anii dintâi îi zise linguşitor :

— Şi tu prea te inneivezirepede Adino dragă...

Şi de atunci sindrofiile Foteştilor urmară regulat

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CUPRINSUL

Pag.

Un suflet sfărâmat 9
Cântecul din urmă 35
Darul Crăciunului. 45
Mițișor 51
Cea dintâi lacrimă 59
Râuduri duioase 72
O fire ciudată 81

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

AVIZ

De oare-ce autorul acestei broşuri n'a vrut a ceda dela început, dorinţei de a da în fie-care număr al «Bibliotecii noastre» *şi portretul autorului, am fost nevoiţi a pune portretul d-sale tocmai la mijlocul broşurei, de oare-ce primele pagini erau deja tipărite.*

Ţinem să aflăm cu aceasta că nu vom scăpa din vedere nici una din promisiunile noastre din Câte-va cuvinte.

Direcţiunea

Bibl. Univ. ...
Nr. 1035—1922

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932